

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 40
Субота, 4. април 1964. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ШЛЕМОВИ АЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСКОГ

Капе које и данас но се Грчиње у селима на једном делу грчко-бугарске границе „ла-сирао“ је као моду још Александар Велики пре 23 века.

Један Александров војник био је осуђен због кукавичлука. Велики македонски војсковођа по стројно је читаву јединицу у којој је служио војник-кукавица да би је казнио. После тога наредио је да сви војници скину своје шлемове и да овај део рат

ничке опреме ставе на главе својих жена, које су их пратиле на војним походима, и жена из околних насеља. Шлемови на главама жена гребало је да буду знак да су чак и оне, иако жене, храбрије од кажњеног војника. Наредба Александра Македонског још се и данас поштује на извесан начин. Наиме, женски потомци ових Македонки из времена Александра Великог и данас носе шлемове од чоје који су својим обликом и величином исти као и шлемови војника великог македонског освајача.

АРМИЈА ЈЕДНООКИХ

Живот војника у египатској војсци био је око 1840. године толико тежак да су многи Египћани, стасали за војску, сами себе ослепили на једно око само да би избегли одслужење рока. Пошто су такви случајеви постали веома чести, тадашњи

владар Египта Мохамед Али образовао је два пешадијска пука и скључиво од једноких војника. Ове две војне формације постојале су преко педесет година.

У ОВОМ БРОЈУ: Песник Зајреба. Са свих страна свећа. Плойун на швијуна. Оаза на Арктику. Први шелејрам. Анејдоше. Весци. У слици и речи. Највеће живописије на свећу.

Ripley's. Веровали или не!

ПРВА ФРИЗУРА „КОЊСКИ РЕП“

РИМСКА ЦАРИЦА ЛИВИЈА УПЛАТАЛА ЈЕ СВОЈУ КОСУ КАО КОЊСКИ РЕП ЈОШ 38 ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ. ЊЕНУ ФРИЗУРУ КОПИРАЛЕ СУ СВЕ ЖЕНЕ У РИМСКОМ ЦАРСТВУ

ВЕЛИКИ ОЛТАР

У МАНАСТИРУ МИРАФЛОРЕСУ (ШПАНИЈА) ЈОШ ЈЕ ПОЗЛАЖЕН ПРВИМ ЗЛАТОМ КОЈЕ ЈЕ КОЛУМБО ДОНЕО ИЗ АМЕРИКЕ

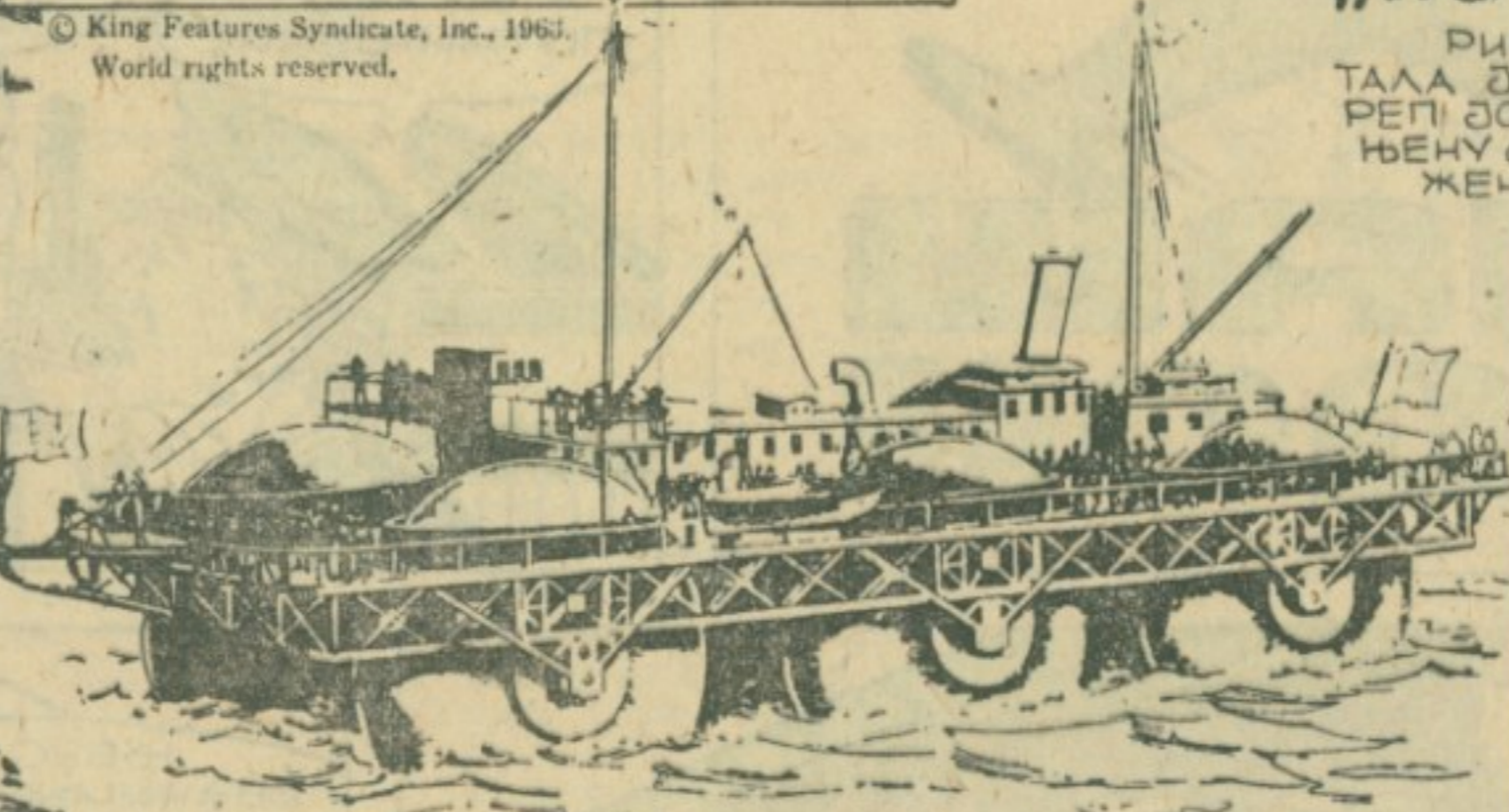
© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

ЉУТЊА ОТКРИЛА ЗЛАТНУ ЖИЦУ

ЉУТ ЈЕР СУ ГА ПРЕВАРИЛИ И КАМЕНУ ПУСТАРУ МУ ПОДАЛИ КАО ЗЛАТНОШО ПОВЕ.

ДИК МУНЦ ЈЕ ПОКУШАО ДА ДИНАМИТОМ РАЗНЕСЕ КАМЕНЈАР У АПЕКСУ И ТОМ ПРИЛИКОМ ОТКРИО ЈЕ НАБОГАТНУ ЗЛАТНУ ЖИЦУ У КОЛОРАДУ

САГРАЂЕН 1897. ГОДИНЕ ЗА ПЛОВИДБУ ЛАМАШОМ КРЕТАО СЕ ПОМОКУ ОБИЧНИХ ТОЧКОВА

ЈУЧЕ, ДАНАС И СУТРА

ЈОВЕ СЕ ЈЕДИНА БИЈКА У БРАЗИЛУ ЗБОГ ТОГА ШТО ЊЕН ЦВЕТ СВАКЕ ГОДИНЕ 3 ПУТА МЕЊА БОЈУ

КАМЕНО ОБЗОРЈЕ

У ВАДЛИНГУ (АУСТРИЈА) МЕРМЕР У ВАДЛИНСКОМ КАМЕНОЛОМУ ПРИРОДНО ЈЕ ГРАНУЛАРАН ТАКО ДА ПО СЕБИ ИМА ШАРЕ КОЈЕ ПОДСЕКАЈУ НА ПАНОРАМУ ГРАДА СА МОДЕРНИМ ОБЛАКОВИМА

ПУНА ТОРБА ПРЕКРШАЈА

У држави Њујорк је ухапшена Кетрин Мак Икник због брзе возње, немања дозволе за њу, возње у забрањеном смеру и престапа: бежања од полицијске патроле. Све то не би било вредно ни помена да Кетрин није инструктор у ауто-школи.

Метали на морским дну

На Пацифику су вршена истраживања морског дна, пошто је већ раније констатовано да се ту таложу руде разних метала: никла, бабра, кобалта и разних фосфата.

Професор Моро са Калифорнијског универзитета, утврдио је да су ова налазишта руда значајнија него на земљи. Подморски вулкани образовали су стене, које садрже руде, а сем тога вода је наносила разне метале (олово, цинк, молибден) који су створили посебне групације од 20 см до једног метра у пречнику.

Рачуна се да разних металних руда има десетак милиона тона или 21.000 тона разних минерала на један квадратни километар површине морског дна. Један брод могао би дневно да извади око 10.000 тона и то багеровање било би 2-3 пута јефтиније него вађење руде из земље.

МЕСЕЦ ОД ЗЕМЉЕ или ЗЕМЉА ОД МЕСЕЦА

Људи ће вероватно пре стићи на Месец но што ће решити тајну његовог постанка

бразовао се Тихи океан. Двдесетих година ову хипотезу развио је и даље разрадио енглески геофизичар Џефрис. Али, он је пренебрегао постојање Земљине вискозности. А вискозност, чак и најнезнатнија, ограничава плимска колебања и искључује могућност одвајања.

Руски академик Шмид сматрао је да се Месец образовао из облака космичке прашице истовремено кад и Земља, и да су Земља и Месец не мајка и син, већ сестра и брат.

Аустријски научник, математичар и инжењер Ханс Хербиргер изнео је хипотезу да је Месец био мала планета и да га је пре неких 13.500 година заробила његова већа сусетка Земља. Заробљаванье Месеца изазвало је страховите катастрофе — вулканске ерупције, земљотресе, уништавајуће плиме и потопе — који су изменили лик Земље. Тада је, тврдио је овај аустријски инжењер, ишчезла Атлантида, језеро Севан се подигло на два километра висине, воде Атлантика разбиле су јединственост Европе и Африке створивши Средоземно море, неки залив био је „откинут“ од родног мора и усред Анда појавило се језеро Титикака. Ова катастрофа нашла је свој одраз у митологији готово свих народа и створила је легенду о свемирском потоцу.

Можда најнеобичнију од свих хипотеза изнели су у последње време шведски професор Алвен и немачки Херстенкер. Месец је, тврде они, био некад једна од самостал-

них малих планета, отприлике двоструко већи него што је данас, и кружио је око Сунца негде између Земље и Марса. Али, он се нашао ближе својој сусетки но што до-

звољавају правила космичке безбедности. Све се у почетку одиграло по Хербиргеровој хипотези: узајамно привлачење, немогућност да Месец изиђе из сфере Земљине привлачне силе. Онда су на сцену ступиле неке силе из Дарвинове и Џефрисове хипотезе: плиме и катастрофе. Али, није се од Земље откинуо комад, већ се распао — Месец. Око једне трећине његове масе остало је на орбити сателита и временом су се ти

појединачни делови слепили у мање-више округли гругмен. Већи део Месеца пао је на Земљу и покрио њену површину неравним слојем. Као последица тога, места где је слој тањи постала су океански дна, а где је дебљи — континенти. Тиме се и објашњава појава да је густина Земљине коре приближно једнака густини Месеца, али да је два до три пута већа од густине Земљиног језгра.

Које истраживаче чекају већа изненађења: оне који желе да стигну до Месеца или оне који покушавају да продр у дубине наше планете?

KNEELING ELEPHANT NATURAL STONE FORMATION IN PRILEP YUGOSLAVIA

Submitted by Stankovic Vladislav Belgrade, Yugoslavia

СЛОН КОЈИ КЛЕЧИ

У близини Прилепа налази се једна стена која својим обликом подсећа на слона који је клекнуо на задње ноге.

Београђанин Владислав Станковић послао је снимак ове стене познатом „скупљачу“ природних чуда Риплију, односно настављачима његовог дела.

Цртеж начињен према снимку стене-слона објављен је у Риплијевом „Веровали или не“ од 6. децембра 1963. године. Уз цртеж објављен је и кратак текст који гласи: „Слон

ОРИГИНАЛНИ СНИМАК СТЕНЕ-СЛОНА

који клечи вајарско је дело природе у Прилепу, Југославија. Податак послао Станковић Владислав, Београд, Југославија.

»НОВИНАРИ« ОД ФРАЈТАГА

Густав Фрајтаг (1816—1895), немачки књижевник, био је неколико година и новинар (1848—1852) док је у Лајпцигу уређивао лист Граничар (Гренцботе). Као драмски писац постао је познат по комедији „Новинари“ који спада у најбоље немачке комедије деветнаестог века.

Овај комад је преведен и на српски и приказиван је у Народном позоришту у Београду почетком осамдесетих година прошлог века.

Тим поводом, управник позоришта Милорад Шапчанин дао је једну изјаву у „Србским новинама“, у којој између осталог каже:

„Било је и раније много политичких комада. У „Новина рима“ од Фрајтага толико је било опипљиве алузије, толико строгих, претераних осуда на разне швиндлове свакојакних редакција, па опет се није појавио из публике ни најмањи знак неодобравања, ма да су у партеру и на првој галерији седали поштени представници нашег новинарства“.

После тога даван је „Рабагас“ од Сардуа, у коме се о позиција у Француској представља тенденциозно и са подсмехом. Наша публика схватила је то као алузију на тадашње прилике у Србији и приредила је, за време извођења комада, велике демонстрације, у којима су учествовали махом студенти.

СУВИШЕ СКРОМАН

Марсел Брион, француски историчар, критичар, есејиста, романиста, јер који је недавно изабран у Академију наука познат је као невероватно скроман човек.

Пре седам до осам година примио је Гран при за литературу из Монака. На комплименте и честитања пријатеља одговарао је:

— Награда не представља потпуно задовољство уколико није са свим заслужена.

ИМА И ЗА ТО МУШТЕРИЈА

Француском песнику Полу Верлену (1844—1896) по обичају је затражео новац и да би га некако добио он однесе свој стари часовник једном антиквару.

— Па, коме да продам овај сат кад нема велике казале? — зачуђено упита продавац.
— Зашто, — одговори песник — продајте га неком ко се сувише не жури.

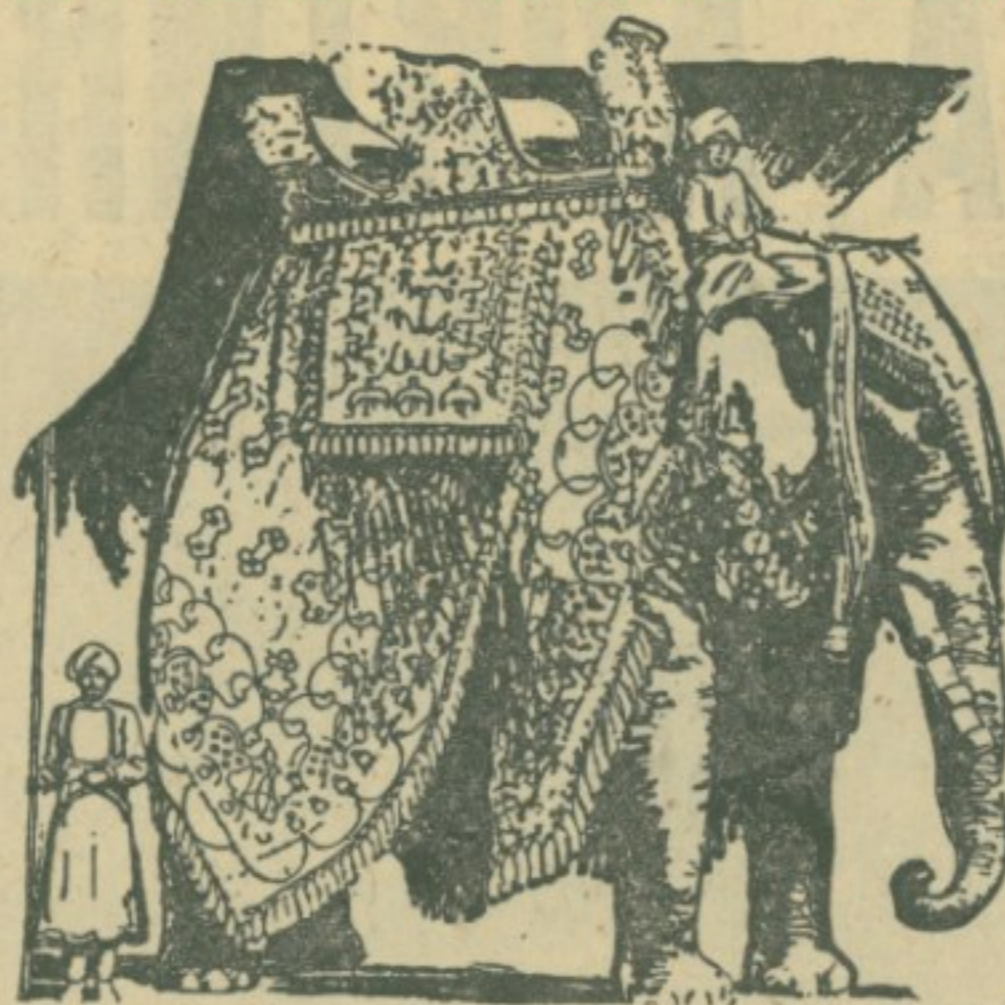
МАДРИГАЛИ ИЗ XVI ВЕКА

Јадвига Клубуковска, сарадник музиколошког института у Варшави, ради већ две године на дешифровању „манускрипта из Гданска“. Њен досадашњи рад донео је неочекиване резултате за историју француске и белгијске музике. У тој „архиви“ она је пронашла разне вокалне композиције француских и фламанских ренесансних песника. Између осталих открила је и неколико лепих мадригала фламанског композитора Адриана Вилера (1490—1562) и једног од представника франко-фламанске школе Николаса Гомбера (1500—1556). Клубуковска је већ о брадла десет ових композиција.

Открића у Гданску сведоче о разним контактима које је овај град имао са Француском, Фландријом, Низоземском и Енглеском.

Мадригале о којима је реч упознали су Французи први пут приликом гостовања музичке капеле из пољског града Бигоша.

СА СВИХ СТРАНА СВЕТА

су одлучили да искористе погодне временске прилике да би чамцем отишли до домовине и видели шта им раде родитељи. Разуме се да је за овакво путовање био потребан солидан чамцац и они су га

начинили од најбољег кедровог дрвета. Свој чамцац, који је био дугачак 5,4 а широк 1,5 метар — назвали су „Фокс“.

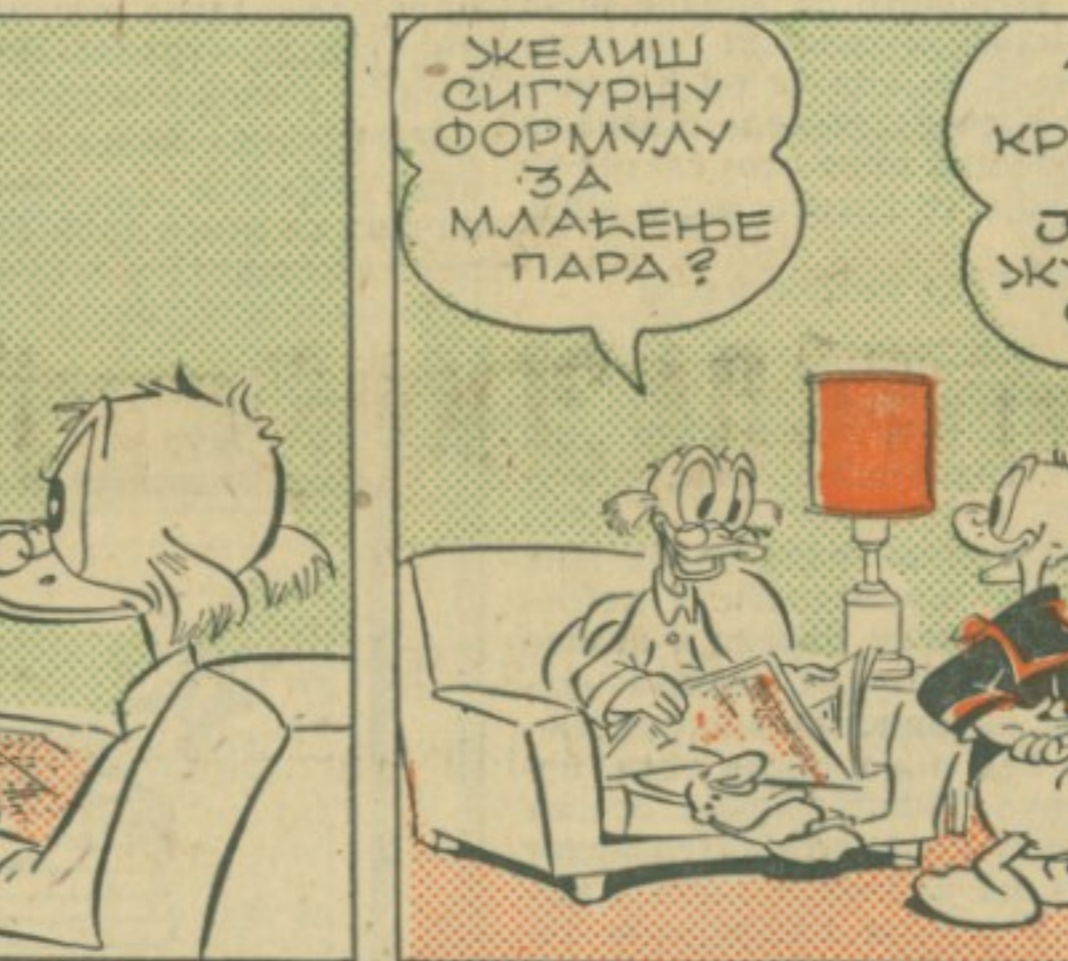
Шестог јуна 1896. године, у пет часова изјутра, захваћен плимом чамцац је кренуо из Њујорка и отишао се на океан.

Читав месец живот смелих морепловаца био је готово спокојан. Сунце је сијало и океан је био миран. Веслали су на смену, на смену су спавали и јели. Али, наишла је бура и друга половина путовања личила је на најстрашњу ноћну мору. Ипак, смеле путнике срећа није напустила и 62. дана од поласка они су се искрцали у Авру, у Француској. Пошто је прегледао њихов „бродски дневник“ и поразговарао с њима, амерички конзул Ченселор морао је да савлада свој скептицизам и да писмено потврди да је овај смели подвиг заиста изведен.

У старом Египту постојао је занимљив обичај: на њоновима саидала цртали су лик непријатеља да би на тај начин сваког дана „газили његово достојанство“.

Финска студенткиња Каису Енкола постала је светска рекордерка у фотељи за љуљање, она се без прекида љуљала 72 часа и 27 минута.

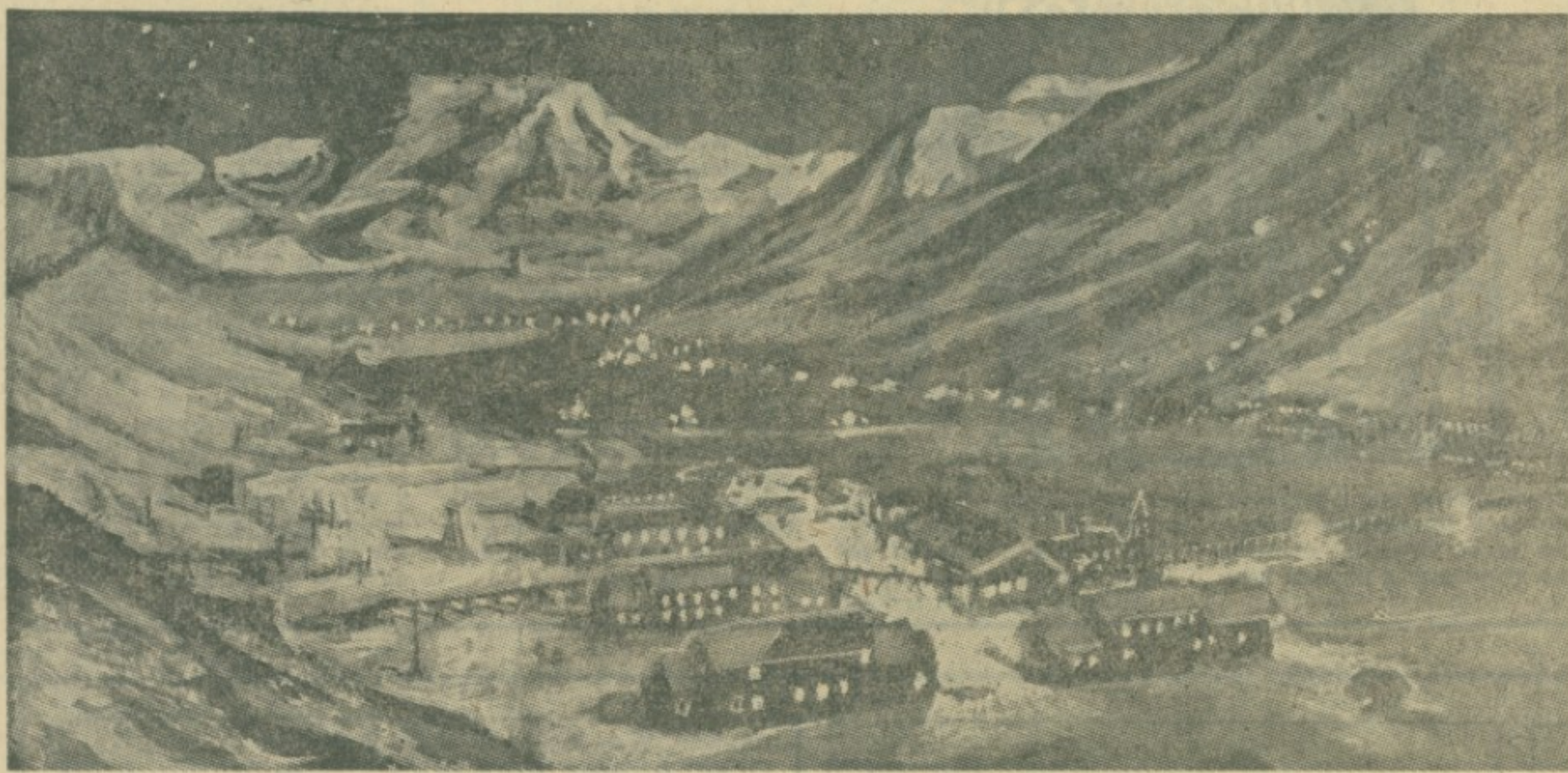
Хиљаде научника и туриста стигло је у америчку савезну државу Мен прошлог лета када се у суботу, 20. јула, могло посматрати потпуно помрачење сунца. Сутрадан је скуп ственик једног хотела у граду Скахогегану позвао телефоном месну трговинску комору и затражио да му објасне због чега је помрачење сунца заказано баш за ту суботу. „И без тога је ово био најтежи викенд у читавој сезони — рекао је он секретару — и зашто нисте померили помрачење за неки други дан.“

ДАЛЕКЕ
ЗЕМЉЕ

ОАЗА НА АРКТИКУ

У поређењу са Шпицбершким острвима Исланд и Аљаска су прави «југ». Рудници угља чији су ходници бели од ледених кристала. Шпицбершка грозница за време дуге зимске ноћи

Априла 1959. са једног америчког вештачког сателита који кружи око Земље била је забачена, раније но што је план предвиђао капсула која је због тога пала хиљадама километара далеко од места где су је очекивали. Одговорни официр, стручњак за радаре, телефонирао је једном генералу да би му јавио где је, по његовом мишљењу, капсула пала.

— Шта?! — ужаснуто је повикао генерал. — У Питсбургу?

— Не — исправио га је официр и поновио му слово. — На Шпицбергу!

После неколико тренутака генерал је запитан покушавајући да његово питање звучи као шала:

— Је ли то на оној планети?
И заиста, за Шпицбершки архипелаг једва може да се каже да је део наше планете. Он се налази толико на северу да само што не „испадне“ с географске карте. У поређењу с њим, Исланд и Аљаска су прави „југ“. Чак се и по-

ларни круг налази 700 миља јужно од Шпицбершких острва. И кад овде људи желе да посматрају северну светлост они понекад морају да се окрену према — југу.

У читавој поларној области, вечити лед и неиздржљиви мразеви као непремостива баријера затварају пут свима сем добро опремљеним поларним експедицијама. Захваљујући Голфској струји, Шпицбершка острва су за време летњих месеци ипак доступна бродовима.

Свалбард — земља хладних обала — називају Норвежани Шпицбершки архипелаг који се састоји од пет већих и више малих острва. До 1920. године Шпицбершка острва нису ником припадала, а тада су, једним међународним споразумом, била придодата Норвешкој, земљи која им је географски најближа. На Шпицбершким острвима, која су по површини као петина Норвешке, живи свега 3.500 становника. Сви они су дошљаци, већином Норвежани и Руси, а запослени су у рудницима угља. Њихова четири мала ру-

дарска насеља само су сићушне тачке у бескрајној леденој пустињи, претежно неиспитаној.

Шпицбершка острва обилују природним чудима. Да поменемо само „беле руднике угља“ — беле изнутра због ледених кристала — и црвени снег који своју необичну боју дугује једној врсти сићушних алги. Мада је Северни пол готово надомак (удаљен је свега 700 миља) летње температуре пењу се понекад и до 21 степен (средња летња температура износи плус 6) и измамају из земље милионе цветића. Али, и поред Голфске струје море је — арктичко. Нарочито је хладна вода у тихим и дубоким фјордовима у којима се од отопљеног глечерског леда ствара на површини мора слој слатке воде која се готово може пити.

Град китове масти

У викингским хроникама за бележено је да су Шпицбершка острва откривена још 1194. године. Међутим, она улазе у историју тек 17 јуна 1590. године када је на њих стигао морепловац и истраживач Вилем Баренц и назвао их Шпицберген (земља општрих планинских висова). Читав век и по после тога, воде око Шпицбершких острва биле су поприште интензивног лова на китове и морске коњеве. У једном заклоњеном затону и данас се могу видети остаци холандског насеља које је постојало пре 300 година под именом Смееренбург или „Град китове масти“.

Смееренбург је за време летњих месеци имао и по 1.000 становника док је зими потпуно пуст. Био је то диван и бучан град у коме се много пило и коцкало. Али, безобзиран лов на китове довео је до тога да је китова у овим водама готово сасвим нестало, а са њима — нестало је и ловаца.

Шпицбершка острва представљају за научнике праву обећану земљу. Глациолози овде могу да проучавају живе, активне глечере. Фосила има у изобиљу. Палеонтолози су тамо пронашли један примерак киерасписа, примитивне рибе која је живела пре 300 милиона година, тако савршено фосилизиране да су јој се мозак, очи, нерви, па чак и капилари готово потпуно очували.

Ботаничари тврде да од свих арктичких области Шпицбершки архипелаг има најбогатију флору: на њему је досад нађено око 135 врста биљака од којих неке не расту чак ни у Норвешкој. Цвеће је дивно и има га у изобиљу али је минијатурно. На острвима се могу видети само две врсте „дрвећа“: патуљаста бреза висока свега 2,4 метра и ниска поларна врба која израсте једва нешто више од пола метра. Туристима је забрањено да цвеће беру с кореном, и то не само да би се сачувало биље које расте споро и тешко, већ да би се поштедела земља у коју оно пусти корење. Јер, на Шпицбершким остр-

вима плодна земља је толико ретка да је домаћине за своје цвеће у саксијама, доносе у врећама чак из Норвешке.

Почетком овог века многи истраживачи који су покушавали да стигну на Северни пол користили су Шпицберген као одскочну даску, тако да је архипелаг на извештај начин „ушао у моду“. Међу многобројним туристима којих је, узгред буди речено, 1901. године било више него сада, налазио се и Џон Лонгјир из Бостона. Он се 1906. године вратио на архипелаг и ту отворио прве веће руднике угља. На њега и његову компанију за експлоатацију угља данас нас подсећа име главног града: Лонгјирбјен — Лонгјиров град.

На Шпицбершким острвима нема ниједног аеродрома и на њих се може доћи само морем: десет пута у току једног лета брод пристане уз његове

обале. Већина путника су туристи који обавезно посете Нови Олесунд, најсеверније насеље на свету.

Дуга зимска ноћ

Чим поноћно сунце први пут зађе за хоризонт (око 23. августа) поларна ноћ стане се приближавати циновским корацима. Обично 26. октобра сунце потпуно зађе и не појави се више до средине фебруара.

Највећи зимски проблем је — вода. До пре неколико година Лонгјирбјен је потпуно зависно од блокова леда који се исецао на једном, неколико километара удаљеном, кроз замрзнутом језеру. Град је недавно добио уређаје за дестилацију морске воде, али је вода добијена на овај начин веома скупа. Јер, све водоводне цеви морају се читавом дужином загревати електричном струјом да се у њима вода не би замрзла пре но што стигне у домаће.

За време дуге зиме многи оболе од такозване „шпицбершке грознице“ која нарочито погађа људе без породице. Они тада читаво слободно време проводе непомично лежећи, коцкајући се у велике улоге или не испуштајући чашу из руку. Никад рудари нису спремнији на свађе и туче но за време дуге зимске ноћи.

Пре десетак година Шпицбершка острва била су поприште највећег лова на пацове у историји човечанства. За време другог светског рата Немци су 1941. окупирали острва (Норвежани су их ослободили већ 1942. године) и та да су њихови ратни бродови довели на Шпицберген пацове који су временом постали права напаст. Због тога су рударске компаније за сваког

убијеног пацова понудиле по боцу ракије. Прича се да је једном и сам гувернер острва читаву ноћ гонио ове животиње: очекивао је госте, а било му је понестало пића. Данас се на Шпицбершким острвима пацов ни пушком не може наћи.

Око 18. фебруара сунце провири изнад хоризонта да би већ после неколико минута зашло. Сваког дана оно остаје све дуже на небеском своду. Деведнаестог априла оно се роди да више не зађе пуна четири месеца. На Шпицбершким острвима април је најлепши месец у години: сунце је топло а снег изврстан за скијање. Тада се између норвешких и руских насељеника обично одржавају такмичења и смучању и шаху. Норвежани готово увек победе у смучању, а Руси у шаху — увек. И једни и други труде се да што више уживају у поларном лету јер оно брзо прође да би уступило место готово бескрајној поларној ноћи и поларној зими.

НАЈВЕЋА ДИЗАЛИЦА

Недавно је у поморском бродоградилшту у Килу саграђена највећа пловећа дизалица на свету за једно хамбуршко предузеће — која може да подигне до 400 тона.

Понтон ове дизалице је дугачак 45 а широк 20 метара. Дубина до које овај колос тоне износи 1,50 м а под пуним теретом 2,5 м, што омогућава да се употребљава и у плићој води када нека лађа наседне.

Шекспирова биста у част 400-годишњице његовог рођења

Енглески вајар Ерик Оувен довршава једну од биста Вилијама Шекспира, које се израђују у фабрици грнчарије Веувуд у Стоуку на Тренту, у Енглеској, у част 400-годишњице његовог рођења.

Ту ће се израдити још три комеморативна Шекспирова лика: на крчагу одличног квалитета, на округлој здели светлоплаве боје са белом рељефом и на медаљону у светлоплавој боји и белом јаспису.

ПРВИ «ТЕЛЕГРАМ»

Од давнина су људи осећали потребу да преко великих просторанава шаљу важне и брзе поруке. Први податак о таквој „телеграфској“ поруци налазимо код грчког песника Есхила (525—456. године пре наше ере) који у својој драми „Агамемнон“ описује како су Грци ватреним сигнаlima обавестили Микену о паду Троје 1184. године пре наше ере — значи: пре 3000 година. На брегу Ида близу Тро-

је упаљена је ватра која се видела са острва Лемноса, одатле је ватрени сигнал пренесен на брдо Атос и даље на острво Икос и Еубеју па преко још неколико станица на Пелопонезу стигао је у двор у Микени. Уговорени сигнал који је јављао о паду Троје примљен је на 450 километара удаљено место за свега 3 часа.

РЕКОРДЕРИ ДУГОВЕЧНОСТИ

Азербејџански колхозник Махмуд Ејвазов живео је 152 године и радио је готово до последњег дана живота. Његов радни стаж износио је 133 године. Као стотедесетогодишњак он је редовно одлазио на пољске радове, и то — на коњу. Указом Президијума Врховног савета од 27. марта 1956. 148-годишњи Ејвазов био је награђен Орденом рада црвене заставе. Читавог живота није био болестан, осећао се бодрим и крепким, сваког дана се купао у изворској води и могао је да спава под ведрим небом готово у свако доба године. Ејвазов је био глава породице која је бројала 152 особе. Синова, кћери, унука, праунука и чукунука имао је 118.

У документима Ивана Ефимовича Чернишева записано је: година рођења — 1808. Он је савременик Пушкина и Ђермонтова. Иван Ефимович рођен је у Москви и тврди да се као кроз маглу сећа када је Москва горела 1812. године.

Филип Михайлович Пугачов — „деда Пугач“ како га зову његови сељани — има данас 100 година. Живи у Целиноградској области заједно са својом децом и унуцима.

Његов отац Михаил Емељанович био је старији син Емељана Пугачова, вође чувене Пугачовљеве bune која је имала карактер сељачког рата.

„Деда Пугач“ се родио када је његов отац имао 100 година (отац му је поживео још 26 година).

Филип Михайлович је служио у руској царској армији и учествовао је у руско-јапанском рату.

Пишући о својим стогодишњацима, совјетски часопис „Наука и живот“ доноси и је дан засебан мали чланак о људима који су у разним земљама и разним епохама доживели дубоку старост.

Рекорд у дугом и срећном породичном животу припада

Јаношу Ровену и његовој жени Сари. Они су заједно живели 147 година. Обоје су се родили и умрли у мађарском селу Страдови. Јанош је поживео 172, а његова жена 164 године. Последњих година свог супружанског живота овај брачни пар привлачно је општу пажњу. Холандски посланик у Бечу посетио их је и том приликом наручио да се изради њихов портрет. Та слика заједно са њиховом венчаницом чува се данас у Енглеској. Јанош и Сара умрли су 1825. године. Њихов син је имао у то време 116 година.

Жан Терел из Дижона, у Француској, служио је у француској војсци у три века: 17, 18. и 19. Родио се 1684. године и 1699. ступио је у пук у Турени. Терел је учествовао у ратовима за ау-

капетана и превео га у резерву. Ипак, стари војник на лазио се и даље на списку активних припадника редовне војске и живео је у касарни прве чете у Паризу. Дознавши за 118-годишњег војног ветерана, Наполеон му је 1802. године доделио пензију од 1.500 франака. Храбри капетан умро је 1827. године, у својој 144. години.

Нилс Паулсен из Упсале, у Шведској, умро је 1907. године. Живео је 160 година и оставио је иза себе два сина: деветогодишњег дечака и старца од 103 године.

Француз Пјер Дефорнел био је отац тројице синова од којих се сваки родио у другом веку. Први син родио се у 17 веку — 1699. године, други у 18. веку — 1738. године, а трећи у 19. веку — 1801. године.

Енглеска краљица Викторија послала је поштанском службенику Роберту Тејлору (1764—1898) своју слику с пописом: „Поклон краљице Викторије Р. Тејлору у спомен његове дубоке и нечувене старости“. Овај поклон толико је узбудио старца да

је после три месеца умро у 134 године.

Тридесет и првог јула 1654. године француски кардинал д'Армањак пролазећи улицом угледао је једног 80-годишњег старца који је горко плакао. На кардиналово питање због чега плаче одговорио је да га је истукао отац. Кардиналу су затим довели једног још чилог старца од 113 година. Старац је објаснио кардиналу да је сина истукао због непоштовања према деци крај кога је прошао а није му се поклонио. Ушавши у кућу, кардинал је тамо нашао још једног старца — од 143 године.

Шкотски рибар Хенри Џенкинс умро је 1670. године у Елertonу, у грофовији Јорк. Он се родио 1500. или 1501. године јер је, то се поуздано зна, учествовао у бици код Флоденфила (која се водила између Енглеа и Шкотланђана) додајући борцима стреле. У то време имао је 12 година. Из енглеских судских аката утврђено је да је 1665. године био сведок по неком делу које се догодило 140 година пре тога. У једној цркви у близини Ричмонда још показују Џенкинсов гроб и надгробни споменик.

ТЕШКО ЈЕ СТЕЋИ СЛОБОДУ

Паун из јавне баште у Авињону, досађујући се у свом кавезу изабрао је необичну слободу. Пошто је мало полетео уморан се спустио у... двориште градског затвора. Одатле су га мирно пренели његови чувари у његов дотадашњи „затвор“.

*

Близу Креста у Дрому, један краљевски орао нађен је између електричних жица убијен струјом високог напона. Распон његових крила износио је 2,25 метра.

*

ВИСОКИ ДИМЊАЦИ

Димњак висок 200 метара са базом чији пречник износи 25 метара биће саграђен у Леверкузену за потребе једне творнице хемијских производа. Толико је висок да би се свела на минимум загађеност ваздуха коју ствара ова фабрика.

ВОЛ ДИЗНИ ДИВЉИ САМ

ЧУДНИ САВЕТИ

Приликом недавно одржаног конгреса америчких власника хотела приређена је изложба исписаних табла на које се налази у разним крајевима Сједињених Држава. Од многих често бесмислених савета хотелским гостима, ево само неколико:

„У случају пожара молимо скочите кроз прозор па се затим окрените улево!“ „Немојте брисати ципеле пешкиром чак ни ако сте га украли у неком другом хотелу.“ „Обавестите нас ако спазите миша у вашој соби да одмах пошаљемо мачку.“ „Моле се гости да не узимају воће са стола, јер то и није воће.“

»ДЕВЕТ ЛУДАКА«

Тридесет година радила је Катрин Ан Портер на свом делу „Девет лудака“ које је у Америци већ распродато у милион примерака. Књига говори о томе шта су све ових девет људи доживели за 27 дана на отвореном мору 1931. године у време рањања нацизма. Дело је сада објављено и у француском преводу.

КЛАУМОГРАФИЈА

Нова наука: клаумографија (од грчке речи „клаумос“ — плач) проучава плач одојчади. То име добио је и апарат који региструје и тумачи узроке детињег плача: љутину, бол, глад, дозивање мајке, жељу да буде преповијено и промени положај, једном речју да мајку или неговатељицу упуту како ће га умирити.

АНЕГДОТЕ

РОДИТЕЉСКИ АУТОРИТЕТ

Недавно је француски поморски истраживач др Ален Бомбар добровољно учествовао у телевизијској игри „Човек XX века“, да би одржао свој родитељски ауторитет, односно да би задовољио своју децу. Међутим, како је већ после другог питања елиминисан, он је на изласку из студија изјавио уреднику емисије:

— Биће ми потребно више времена да повратим ауторитет него што ми је требало да сам пређем Пацифик.

НИЈЕ МУ ПОТРЕБНО

Гаспаро Спонтини, италијански композитор (1774—1851) сањао је о томе да добије легију части. Једнога дана је разговарао са пријатељима о томе шта је потребно да би се она добила.

— Па ни Моцарт је није имао — примети један од његових пријатеља, да би га утешио.

— Да — одговори Спонтини — али њему она није ни била потребна.

БИЧ МОРА

Енглези су га сматрали гусарем, Американци су га прогласили првим капетаном своје морнарице која се тек образовала, а владарка Катарина II произвела га је за руског контраадмирала.

Ко је био тај легендарни виђење" натоварен оружјем морнар који је ушао у историју под романтичним именом Бич Мора? Због чега стари морнари кад чују име Пола Цонса са одобравањем климају главама док им се у очима пале искре одушевљења? Због тога што је Бич Мора, иако су га сматрали гусарем, увек био даровит командант флоте и несребичан ратник који је потрзао свој мач не због новца и награда, већ за правду и част.

Син сиромашног шкотског поврара, Пол Цонс је маштао о путовањима, о пловидбама по далеким морима. Имао је тек 12 година када је ступио у енглеску флоту. Али, маштања му се нису остварила: допало му је да служи на броду који је превозио црне робове из Африке у шпанске и енглеске колоније у Северној Америци. Када је видео како бичеви надзорника остављају крваве трагове по црним леђима „живог тоvara“, створио је одлуку да напусти службу у енглеској морнарици. Једне ноћи, када се његов брод налазио усидрен крај америчке обале, Пол је бацио бошчу са својим стварима у чамац и сам је скочио у њега.

У Новом свету Цонс се изгубио међу осталим досељеницима. Али, већ у првим данима америчког рата за независност, 1775. године поручник Пол Цонс уопео је да буквално испред носа енглеских крстарица проведе брод „Про-

вен, запленио све топове и по палио све енглеске бродове усидрене у овој луци.

У Енглеској је избила паника. Берзански курсеви су падали, повећавале се уплате за осигурање бродова, скакале цене прекоморској роби. Бич Мора, како су га сами Енглези прозвали, сејао је ужас у британском адмиралитету, међу трговцима, на самом двору.

Својим старим једрењаком Цонс је стигао и узео на препад бисер енглеске флоте, ратну фрегату „Серапис“ Битка је за Пола Цонса готово била изгубљена када је стари „Рејндер“, захваћен пожа-

ром, без катарки и пребијене палубе, стигао „Серапис“. У последњем тренутку, када је „Рејндер“ већ лагано тонуо, Цонсови морнари закахили су кукама „Серапис“ и пребачили се на њега. Одмах затим Цонс је заробљеним бродом напао и заробио и други енглески брод „Кнегињу Скарборо“. Са исуканим мачем, у белој кошуљи, борио се Цонс на челу својих морнара, издајући им наређења звиждуцима, крицима, па чак и песмом... Победа старог једрењака над два добро наоружана брода био је дотада невиђен подвиг. Свој плен Цонс је довео у Француску која је у то време ратовала са Енглеском и била савезница Сједињених Држава.

Луј XVI приредио је америчком пирату невиђен пријем. Руковао се с њим, изговорио је много комплимената и изрекао неколико презривих шапа на рачун „несрећних Ен-

глеза који не умеју ни да пуцају ни да пливају“. А затим, добро промишљеним гестом, узео је од дворанина мач са балчаком од чистог злата и позлаћеним корицама и пружио га Цонсу. Те исте вечери у Париској опери, пре почетка представе, с таванице се на златним нитима спустио лоровор венац којим су украсили главу Пола Цонса.

Цонсу је било обећано звање адмирала морнарице Сједињених Држава. Али, када се рат за независност завршио и услуге Пола Цонса више нису биле потребне, Конгрес је сматрао да се тако високо звање не може дати једном — гусару. Да би некако своје одбијање оправдао, Конгрес је одлучио да искује бронзану медаљу у Цонсонову част. Бич Мора није трчао за почастима, али се овог пута узуредио:

— Мени није потребна та звечка! — узвикнуо је капте-

тан. — Док сам им био потребан, док сам стављао свој живот на коцку, уздицали су ме до неба. А сад ме вређају!

Увређен, Цонс је решио да раскрсти са Америком и прешао је у Француску где је још недавно његово име било на свим уснама. Али сад, после рата, присуство морнара кога је Енглеска мрзела није било пожељно у Паризу...

Године 1787. Цонс је отпутовао у Русију. Катарина II примила га је веома љубавно.

— Флоту какву ви заслужујете не могу вам сада дати — казала му је. — Али, даћу вам одговарајући брод на Балтичком мору.

Тек што се по Петрограду пронела вест да ће чувени Пол Цонс бити постављен за команданта једне од балтичких фрегата, а енглески трговци, у знак протеста, затворили су све своје радње у северној руској престоници. Енглези који су служили на бродовима руске балтичке флоте демонстративно су поднели оставке. Да не би дошла у сукоб са Енглесима, Катарина је упутила Цонса Потемкину, на Црно море, произвезши га за контраадмирала.

Цонс се више него храбро борио против турске флоте у познатој поморској бици на ушћу Дњепра 1788. године. Уочи саме битке, преодевен у козака, он је са два вешлача Запорошка чамцем пошао у извиђницу. Том приликом он је пришао уз сам турски адмиралски брод и кредом написао на његовом боку: „Запали. Пол Цонс“. Сутрадан, контраадмирал руске флоте Пол Цонс уништио је неколико турских бродова, међу њима и адмиралски.

Али, дворске интриге и притисак Енглеза показали су се опаснијим од свих поморских битка. Цонс је напустио и Русију и заувек отишао у Француску.

У француској престоници живео је у најдирној беди. Парижани су често виђали на својим улицама сиромашно одевеног болесног човека који се тешко ослањао на штап. Једино што је Бичу Мора остало из старих времена била је бронзана боја лица и уредност. Ма колико да му је било похабано одело, оковратник његове кошуље био је увек снежно бео. У јулу 1792. године Пол Цонс је умро у својој малој мансарди не оставивши иза себе ни сантима.

После више од 100 година посмртни остаци Пола Цонса били су пренети у Америку и сахрањени у крипту морнаричке капелице у Анаполису.

НАЈВЕЋЕ ЖИВОТИЊЕ НА СВЕТУ

Сталним проналажењем фосилних остатака — костију и скелета праисторијских животиња, који задивљују својим огромним размерама, створило се мишљење да су те животиње уопште биле огромне, веће од данашњих. А то није тачно. Прво, највећа животиња која је икад живела на свету, живи и данас. То је плави кит. Он може да нарасте преко 30 метара и да достигне тежину од 150.000 килогра-

слона и мамута види се орао чији распон крила износи 2,2 метра, а над њим лебди летећи гуштер птеранодон чији је распон крила имао 8 метара. Најдужи гмизавац је био диплодокус од 22 метра. Међутим, више од половине је отпадало на врло дугачак реп и врат. Највиши гмизавац је био брахиосаурус, који је могао да порасте читавих 11 метара. Данашње жирафе једва достижу половину. Афрички ној може да буде висок

У ПРИРОДНАЧКОМ МУЗЕЈУ У САЛЦБУРГУ НАЈАВЕЖИХ ЖИВОТИЊА НА СВЕТУ, ИЗРАЂЕНЕ У ДЕСЕТОМ ДЕЛУ ПРИРОДНЕ ВЕЛИЧИНЕ. КОЛИКО ЈЕ ДОСАД УТВРЂЕНО, ПРАИСТОРИЈСКЕ ЖИВОТИЊЕ, СЕМ ГМИЗАВАЦА, НИСУ ВИЛЕ МНОГО ВЕЋЕ ОД ДАНАШЊИХ. НАЈВЕЋА ЖИВОТИЊА КОЈА ЈЕ ИКАД ОБИТАВАЛА НА ЗЕМЉИ ЈЕ ПЛАВИ КИТ А ОН ЖИВИ И ДАНАС У ДУБОКИМ МОРИМА

ма. Веће и теже животиње, колико је досад познато, никада на земљи није било. У погледу величине тачно је да су гмизавци из периода јуре надвишавали своје сроднике из познијих времена, као и праптице из периода креде ове данашње.

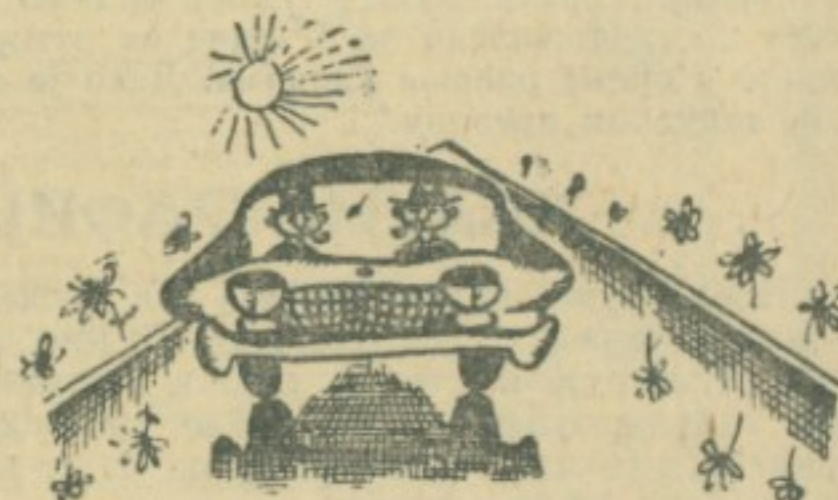
Сразмере се најбоље виде на нашој слици, која приказује садашње животиње и животиње из разних периода. Данашњи слон је свега пола метра нижи од мамута из ledenог доба. Мамут је могао да има до 4 метра, а данашњи слон достиже 3,5. Изнад

2,5 метра, а новозеландска птица тркачица мса, која је изумрла пре неких 150 година, била је још за метар виша. Међу тим животињама, човек са својом просечном висином од 1,70 изгледа као кепец, као што се и на слици види.

МРАВЉИ »МРАЧ СНАГЕ«

У америчком часопису „Електроникс“ недавно је била објављена занимљива фотографија: мрав држи у својим ножицама развучену опругу. Снага једног мрва потпуно је довољна да је растегне: опруга реагује, значи, на снагу која се мери хиљадитим деловима милиграма. Опруга од најтање кварцне „нити“ не прави се да би се помоћу ње мерила снага мрва. Она је веома важан део апарата за мерење снаге удара микрометеорита. Под дејством удара, опруга се у незнатној мери скуп и једно огледалце, причвршћено за њу, окрене се. Према углу под којим се огледалце окренуло може се судити о снази удара и, према томе, о маси микрометеорита. А мерење масе помаже астрономима да допуне податке о расподели материје у васони и да дођу до важних закључака о саставу и еволуцији звезда и планета.

СТАКЛЕНИ ПУТ

На једном од данских путева што воде у Копенхаген, аутомобили прелазе неколико километара по стакленој површини. Ово је само такозвана „опитна деоница“ која треба да омогући данским стручњацима за путеве да испитају могућност покривања друмова стакленом масом.

Зрнаста површина стакла спречава да се возила клизају, а такав пут готово се уопште не „троши“. Међутим, најзначајније својство оваквог пута је начин на који он одбија светлост фарова: аутомобил у покрету не баца на њега светлосне мрље које поигравају. Светлост се од површине одбија тако као да он читав светли равномерно обасјан.

Једини, али не и безначајан, недостатак стакленог покривног слоја је тај што је — скуп. Километар оваквог пута двоструко је скупљи од асфалтног. Дали ће се висока цена пута исплатити безбедношћу саобраћаја, — показале експлоатација опитне деонице.

125 ГОДИНА
ОД РОЂЕЊА
АУГУСТА ШЕНОЕ

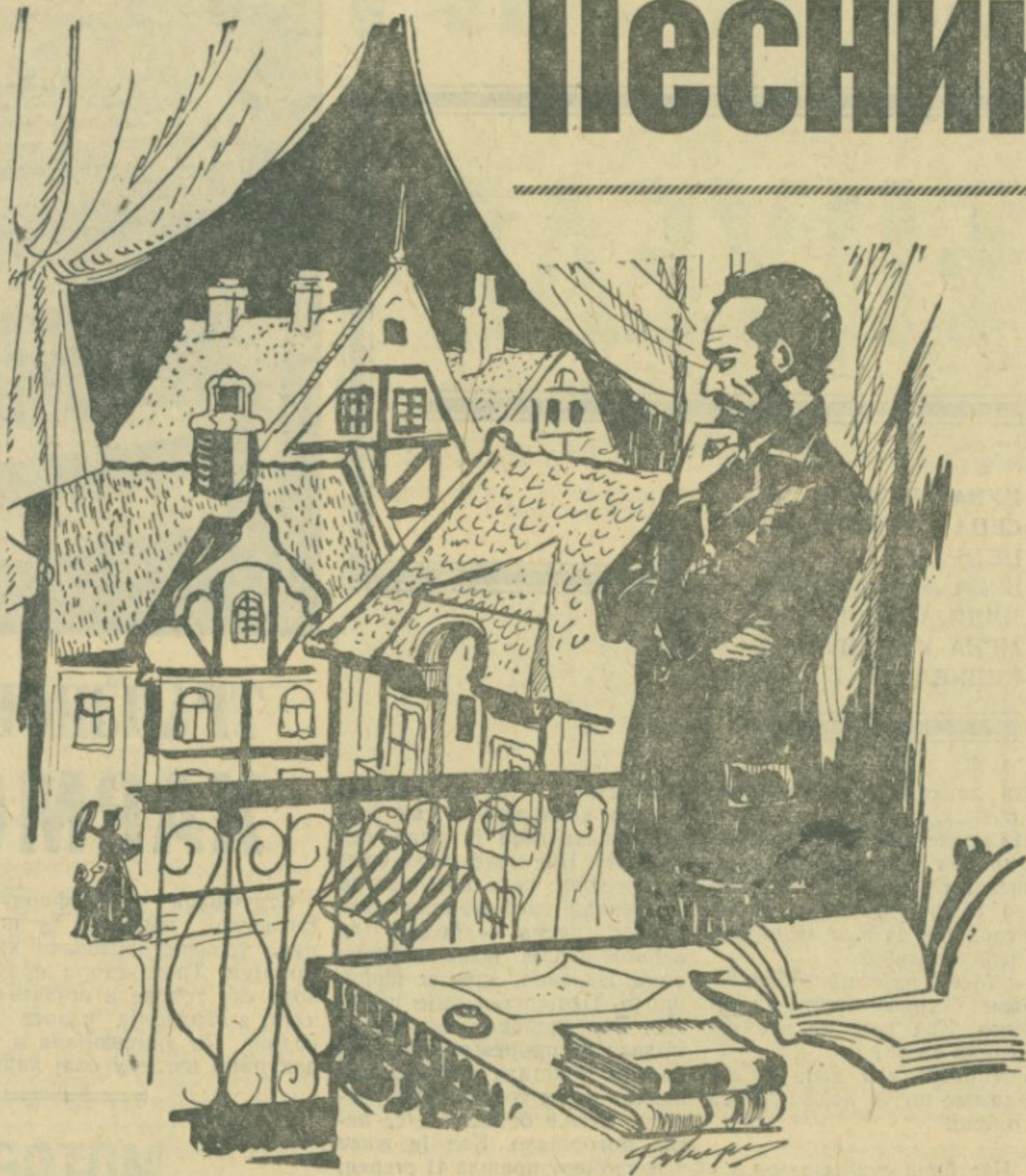
Песник Загреба

Навршило се 125 година од рођења Аугуста Шеное, једног од најпопуларнијих хрватских књижевника, чији се романи и приповетке и данас врло радо читају. Његови историјски романи „Златарево злато“, „Чувај се сењске руке“, „Сељачка buna“, „Диогенес“ и „Клетва“ немају премца у нашој старијој југословенској књижевности. Донекле су им у томе близу Словенци, али Срби прилично заостају. Наиме, реч је о роману заснованом на историјској грађи коју је писац проучио и којом је располагао као основном и оквирном, стварајући у тим условима посебне ликове.

„Златарево злато“ роман чија се радња збива у Загребу у другој половини 16. века преведен је на неколико страних језика, и свуда је стекао широк круг читалаца, што значи да му је занимљива не само радња већ да је и одраз оног времена.

Књижевни рад Шеноиц био је многострук: писао је песме, лирске и епске, приповетке и романи, позоришне комаде; бавио се новинарством, био је позоришни рецензент, потом његов драматург, уредник књижевних часописа, нарочито значајног „Вијенца“, књижевни критичар и полемичар, градски бележник, па градски сенатор. У градској служби остао је до смрти.

Шеноа је загребачко дете. Родио се у том древном граду 14. новембра 1838. године, у Влашкој улици, која је у то време још била у подграђу, али чувена по својој прошлости. Отац му је био посланик, старовремски занатлија и припадник уваженог пекарског цеха (еснафа) пореклом странаца који се врло брзо прилагодио новој средини. Аугуст је основну школу завршио у Загребу, први разред гимназије у Печују а остале у свом родном граду. Када је завршио гимназију, положио је пријемни испит за бечку оријенталну академију, али за њу није добио стипендију. Учио је право, најпре у Загребу а затим у Прагу, где је боравио до 1865. године. Како није на време положио испит ускраћена му је стипендија, а нису га више хтели помагати ни од куће. Зато се одао жур-

налистици, пишући за наше и чешке новине.

Због неповољних материјалних прилика у Прагу морао је да напусти овај град и да пређе у Беч где је радио у редакцији неких хрватских листова који су овде излазили. А кад су, убрзо, и ови листови из материјалних разлога престали да излазе, Шеноа се 1866. године вратио у Загреб, где је ушао у редакцију као стални члан тада најбољег и најпознатијег хрватског листа „Позор“ („Обзор“).

Међутим, већ идуће године „Позор“ је био забрањен али Шеноа више није напуштао Загреб: ту је развио своју културну и књижевну делатност, па је постао централна личност не само Загреба него и целе Хрватске. У историји књижевности говори се о раздобљу „пре Шеное и после њега“. Његова смрт 1881. оставила је извесну празнину у

хрватској књижевности, а читалачка публика је дуго жалела за оним који је умео и знао да јој пружи одлично штиво.

Шеноа се у књижевности најпре јавио песмама, па потом врло занимљивим и значајним фељтонима. Развио је посебну врсту епских песама, названу „повеснице“, у којима је обрадио поједине згоде из Хрватске и југословенске историје, на лак и пријемљив начин, не без књижевне вредности, а врло популарно. Те „повеснице“, које је писао готово све до краја свог књижевног рада и стално их усавршавао, изузетне су у нашој књижевности: Пропаст Венеције, Кућина кућа, Какава Хрвати дјецу једу, Камени сватови, Црногорска штампарница, Татаркан, Опат и жетелица и друге. Многе Шеноине лирске песме, баладе и романсе компонова-

не су па се још и данас певају. (Рибарева Јана, Вир, Ноћ на роса и др.), а песме родољубиве и бунтовне, као „Клеветницима Хрватске“ (1878) постале су незаборавне и подржавале деценијама хрватску националну свест.

Као прозни писац-новелист Шеноа се јавио већ 1865. године приповетком „Турополски топ“ иако већ и његови фељтони објављени неколико година раније, по мотивима и обради, представљају читаве приповетке: (Вјечни Жид у Загребу“, 1862. и др.).

Први Шеноин роман „Златарево злато“ (1871) изазвао је огромно интересовање хрватских читалаца а нарочито Загрепчана. То је био историјски роман у правом смислу, заснован на документима из загребачке прошлости, а не само „тапња списаоца, који се под називи окриљем историје којекако па чак и лудо уживљава“.

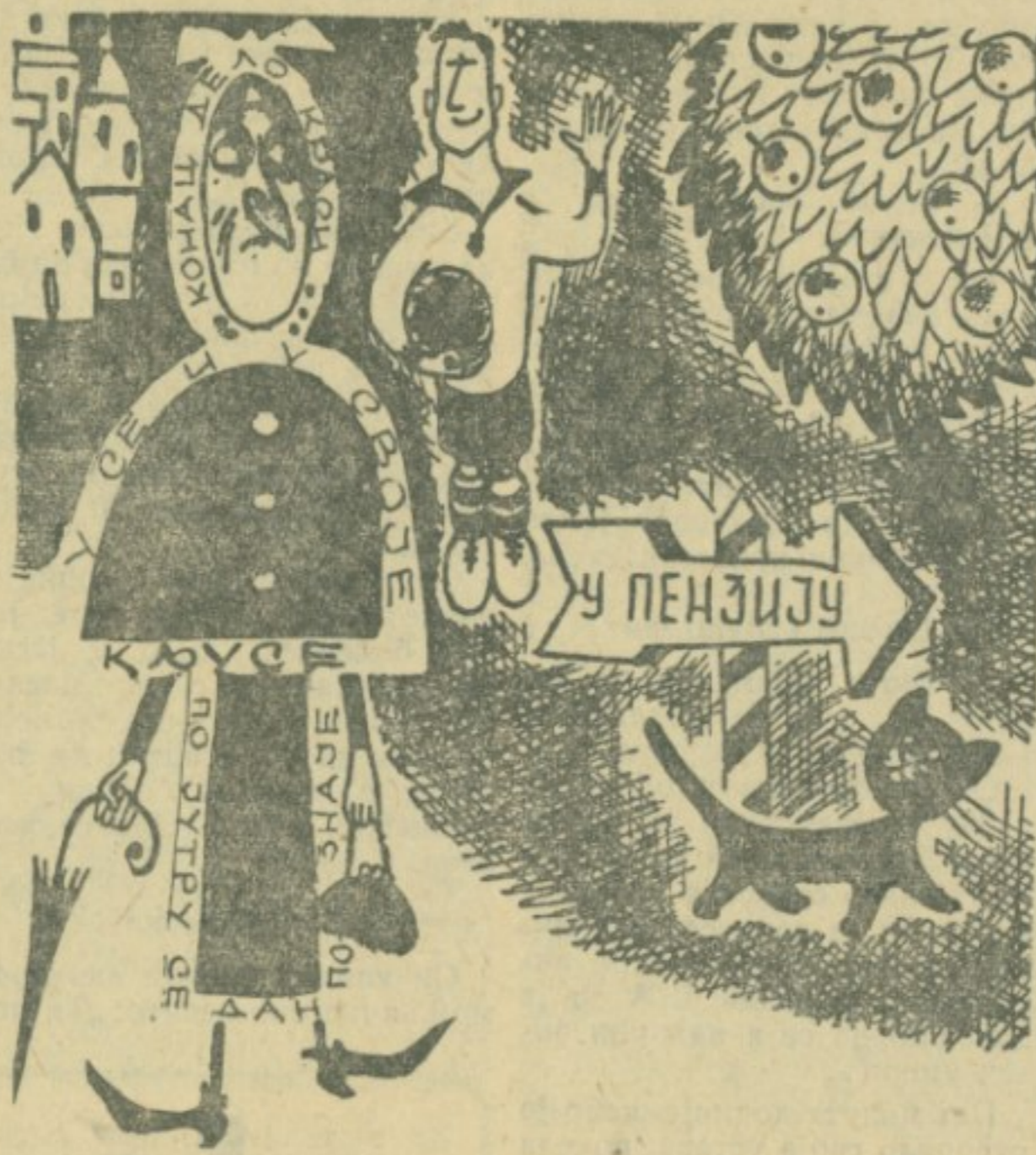
Шеноа је постао романијер Загреба и „књижевни интерпретатор његове прошлости“. Историчар Тадија Смичиклас, одмах после Шеноине смрти, изрекао је ове речи: „Увек ће бити дужност хрватског историчара да упозна осим извора и научних истраживача и историјске романије Аугуста Шеноа, а један од најистакнутијих хрватских историчара Фердо Шишић каже: „Надасве је Шеноа савршен као мајстор у обрађивању историјске грађе у својој „Сељачкој буну“ и то тако да прави догађај ипак остаје веран истини. Историчар, који ће хтећи да данас-сутра обради ову крваву владу, неће се покајати ако као неку директиву понајпре добро прочита Шеноин роман... Његов је роман у великој мери историјски да бисмо га могли назвати историјском монографијом у облику романа.“

Дата је и једна врло висока оцена Шенои као писцу историјских романа и приповедача: „... Он је био песник народног отпора против аспирација Немаца, Мађара и Италијана на наш народни териториј“ (у политичком делу „Златарево злато“, „Диогенес“, „Сељачке буне“, „Клетве“, „Чувај се сењске руке“).

Кроз Шеноине романије дефилије низ ванредно и верно обрађених ликова, главних и споредних, позитивних или негативних, који сасвим одговарају свом времену и остају незаборавни и златар Крупић и његова кћерка Дора, Грга Чоколин, тат Мартин, пиљарице, занатлије, варошке судије, ноћобдије, врач и лекарици, ђаци просјаци. Изнад свега остаје у сећању стари Загреб који је у Шеноиним делима, у ствари, главни јунак свих збивања и њихово поприште.

Аугуст Шеноа је неизмерно волео свој родни град и претежни део свог књижевног стварања посветио је Загребу, његовој историји и борбама за градску слободу. Шеноа је с пуним правом назван „Песником Загреба“, јер га је у једној својој оди упоредно елем и младим јунаком, смељем главе и тврда чеља, који је увек „жив и поносит, јак и пркосит“, одлучно спреман да за своја и народна права и слободу срне и у најжешћи бој.

СТАРЕ ПОСЛОВИЦЕ

Пословице су сажето искуство читавог једног народа. Па ипак многе од тих мудрих изрека су у супротности са другим исто тако мудрим изрекама — што је италијанском писцу Ђанију Родарију послужило као тема за ову причуцу.

Ноћу — казала је Стара Пословица — све мачке су сиве.

— А ја сам црн — изјави црни мачак прелазећи улицу.

— Немогућно. Старе пословице никад се не варају.

— А ја сам ипак црн.

Од чуђења и увреде Стара Пословица пала је с крова и сломила ногу.

Друга једна Стара Пословица отишла је да гледа фудбалску utakmicu. Изазвала је у страну једног играча и шапнула му на уво:

— У се и у своје кљусе.

Фудбалер је покушао да игра сасвим сам, без туђе помоћи, али му је постало смртно досадно, јер сам себе не може да надигра, и вратио се у свој тим.

Стара Пословица од србце се разболела и морали су да јој изваде крајнице.

Среле се једном, случајно, три Старе Пословице и, тек што су отвориле уста, стале су да се свађају

— Добар почетак је половина посла — рекла је прва.

— То воште није тачно — казала је друга. — Од свега је најважнија златна средина.

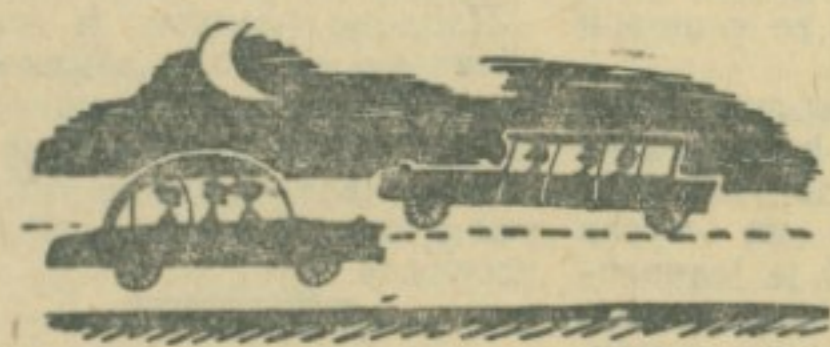
— Какава страховита заблуда — узвикнула је трећа. — Конач дело краси!

Зграбиле су се за косе и, ено их, и дан данас се туку.

Познат ми је још један случај са Старом Пословицом којој се пријела јабука. Села је под дрво и помислила: „Зре ли плодови сами падају с грање“.

Али, јабука је пала тек када је била кроз трула. Јабука се размрскала о затиљак Старе Пословице после чега је она, као инвалид рада отишла у пензију.

СВЕТЛЕЊИ АСФАЛТ

Статистичари су утврдили да у Сједињеним Америчким Државама дневно погине више људи но што је америчка војска губила у данима другог светског рата. Стање није много боље ни у другим земаљама са развијеним аутомобилским саобраћајем. Један део несрећних случајева последица је недисциплинованости возача и пешака. Али, до великог броја несрећа долази због рђаве осветљености путева.

... А ако би путеви светлели сами од себе? Ова мисао није нова, али сви покушаји да се путеви покрију неком светлећом материјом, завршавали су се неуспехом. Гуме безбројних аутомобила за неколико дана избрисале би светлећи слој.

Недавно су на универзитету у Торонту, у Канади, пронашли начин да се сам катран учини светлећим. Асфалт начињен од њега светли све док постоји асфалтирани покривач на путу. Чак и за време најоблачнијег и најтумрнијег дана асфалт „упије“ толико светлосне енергије да може да светли читаву идућу ноћ.

НАЈЛОНСКИ НОВАЦ

Папирни новац појавио се 1690. године и питање је да ли ће доживети своју три стоту годишњицу.

Највероватније је да ће папирни новац бити истиснут новчаницама од пластичних маса. Идеју за пластичне новчанице први је дао амерички проналазач Стенли Рид. Уместо кратковечне, неиздржљиве хартије која се лако прља, може се употребити најлон у листовима. Већ је и усавршен метод да се на најлону штампају текстови и орнаменти који ће бити исто тако разнобојни и уметнички израђени као на пипиру. Исто тако могућно је израђивати најлон са „воденим жиговима“.

Најлонске новчанице биће знатно издржљивије и дуговечније од папирних. То значи да аутомати могу руковати њима. А такви аутомати моћи ће да обављају готово све послове које данас обављају чиновници у банкама, укључујући и благајнике. Од ових благајника-аутомата неће моћи да се изнуди новац претњом оружја.

И он може да погреш

Диригент Вилхелм Фуртвенглер је вежбао са оркестром филхармоније у Берлину „Тила Ојленшпигела“ Рихарда Штрауса. Када је стигао до једног опасног места за дувачке инструменте, он лупну у пулт својим чувеним штапићем и повика:

— Господо, пазите! Четврта труба свира погрешно!

Један свирач у трубу се диже и рече Фуртвенглеру:

— Господине, смем ли да вам кажем да нас има свега три.

У ЦУНГЛИ ВЕНЕЦУЕЛЕ

ТРАНЗИСТОРИЗОВАНИ ХАРМОНИЈУМ

Стручњаци у Ватфорду у Енглеској, израдили су потпуно транзисторизовани хармонијум. Транзистори производе све тонове и појачавају звук, а гаранција износи 20 година. По димензијама и целокупном изгледу овај хармонијум у свему подсећа на досадашње. Штимује се једном заувек и не мења звук чак ни под утицајем највећих промена температуре ни пада напона струје чак и преко 100 волти.

МОТОРИЗАЦИЈА „ПРОГОНИ“ КОЊАРСТВО

Пре рата било је у свету 94,4 милиона грла коња. Десет година по свршетку рата (1955) број се смањило на 75 милиона. Моторизација је учинила да се коњи све мање употребљавају за транспорт и пољопривредне радове па и за војне потребе, јер више у главном, нема коњице и артиљерије. Опдање броја коња и даље се наставља. У Западној Немачкој од 1,5 милиона у 1952. број је за десет година опао на испод милион. Коњи се извозе за рад и за клање.

У Француској и Енглеској одгајају се све више само коњи за трке, јер је ту од давнина јако развијен тркачки спорт. У Енглеској још од средине осамнаестог века, а у Француској од 1830. године. Чистокрвни коњи за трку имају велику цену. Француска је прошле године извела 378 тркачких и расних коња у вредности 300.000 долара. Поједина тркачка грла достижу баснословну цену. Тако је Ага Кан дао за једног трогодишњег тркачког коња 700.000 долара. У Југославији је између два рата било преко милион и по грла. Од тога само у Војводини више од једне трећине. Наш сточни фонд се уопште смањило за време рата, а нарочито је страдало коњарство. И код нас се све више обраћа пажња на чистокрвна грла и одгајивање тркачких коња.

НИЈЕ ТАЧНО...

У нашем спису „Пирамиде од кикирикија“ (638. број) изишло је: „Пошто се плодови кикирикија руком беру...“ Кикирики се у ствари не беру руком.

Кикирики, земљани орах, арахис (*Arachis hypogaea* — *arachis* од *arachne* — паук, због мрежастих шара на њуски плода ове биљке) је једногодишња њивска биљка из фамилије Papilionaceae, пореклом из Јужне Америке (Бразил). Расте у тропским и супротропским пределима. Код нас расте у Македонији и источној Србији. Плодови (махуне и семе) развијају се под земљом и ваде се кад узру. Кикирики се гаје ради семена које се печено једе. Семе је богато уљем (око 50 одсто) и белачевинама.

Катедра за воксологију

Захваљујући Едисону који је први снимио 1877. године људски глас, Американци могу сада да чују 16000 разних гласова и звукова снимљених од 1880. до данас. Ови снимци чувају се у „библиотеци гласова“ која се налази на Мичигенском државном универзитету.

Установљена је специјална катедра за воксологију, коју држи стручњак воксолог Роберт Винцент. То је прва катедра ове врсте у свету. Прикупљани су гласови најчувенијих личности. Архива располаже гласовима и многих државника. На пирибершком процесу такође су ухваћени најмаркантнији снимци. Говори 13 председника Сједињених Држава, енглеске краљице Викторије и многих других.

Усавршавањем технике за снимање омогућено је да се узврате гласови готово апсолутно јасни.

Пре твог доласка, мој народ је био несрећан, — изјавио је Аншу. Много бола, много смрти. Сада си ти с нама, нико не болује, нико не умире. Мораш да останеш.

— Немогућно, — протестовала сам ја. — Морам да се вратимо.

— Ти мораш да останеш, — понови Аншу категорички, претећим погледом.

Иако сам већ била навикла на његов страхан изглед, ипак сам задрхтала. Аншу је имао изгорелу леву страну лица; кад је имао две или три године пао је у ватру и остао са непријатним ожиљком. Био је апсолутни господар племена Јекванаса које је бројао свега око сто душа.

Живот Индијанаца у унутрашњости Венецуеле није се мењао већ вековима. Хранили су се маниоком коју су саднили на малим пољима и дивљаци коју су ловили стрелом. Највећи им је непријатељ била клима. У влажној цунгли најмања озледа се инфицира и људи од тога умиру исто као и дивље звери. Међутим, од оног дана кад сам дошла у насеље Јекванаса, њихов страх је почео да јењава: поред алата истраживача дијамамата, донела сам са собом и доста лекова. Аншу се наравно бојао да ће се после мог одласка опет појавити болести које су их дотле десетковале.

— Ја више и немам лекова, — рекох му.

— Многе су бочице још пуне, — тврдио је. — Чак и кад се буду испразиле ти остани ту. Увек ћеш моћи да извадиш зуб који боли, да превреш рану.

— Већ сам ти рекла да је то немогућно. Морам да се вратим. Ако нас на силу задржиш, наши ће пријатељи доћи да нас траже.

— Никад вас неће наћи овде у овој цунгли! — насмеја се он подмукло.

Ја оборих главу јер ми је постало јасно: Аншу ме је просто заробио.

Дијаманти

Све је почело 1951. године када сам се у Италији упознала са Мидлетон-Бентивоџо који се спремао за поларак у Венецуелу. Позвао ме је да се придружим његовој експедицији која је трагала за дијамантима и ја сам пристала.

Прашума, мистериозна, страшна, пуна опасности била је за мене право откровење. Чим сам се вратила почела сам да тражим већ нову групу са којом бих поново пошла. У току другог путовања, срела сам Аншуа. Натучао је нешто шански и тако смо се ипак споразумели. Тек 1958. године, приликом мог трећег боравка, он ми је открио своју велику тајну: једну усамљену област у којој су реке биле пуне дијаманата.

Могла сам да се вратим у Венецуелу тек после четири године. Један мој сапутник, Андре Далез, чекао ме је у једном речном пристаништу. Већ је био изнајмио мали хидроавион који ће нас пребацити дубоко у цунглу, до насеља на реци Меревари чији је поглавица био Аншу.

Дочекао ме је срдачно. Пошто сам га подсетила на обећање да ме одведе до реке са дијамантима, он слегну раменима:

— Ти желиш да идеш са својим сапутником? Ја сам ми-

слио само теби да покажем то место. Најзад... ускоро ћемо кренути.

Ово „ускоро“ трајало је pune три недеље и једног дана Аншу ми најзад рече да су пироге готове. Узела сам четири веслача и сутрадан, пошто су укrcане наше намирилице, кренусмо на пут.

С једном иглом за шивење

Река Меревари широка око сто метара разливала се између обала са бујном вегетацијом што је умногоме отежавало наше и иначе тешко узводно кретање.

Кад је зашло сунце Аншу ми доведе једног младог веслача који је крварно због дубоке огреботине на глави.

— Мораш га лечити! — нареди ми он.

Стегла сам зубе јер је рана била дубока толико да се видела кост. Пошто сам је добро испрала новокаином покушах да је ушвијем обичном иглом. Читаву „операцију“ младих је поднео не пуштивши ни гласа.

Два дана после тога он је заузео своје место веслача као да се ништа није ни догодило. Најзад, после пет недеља напорног путовања, Аншу ми показа ушће једне речице:

— То је Канаку! Река са дијамантима.

То у ствари није ни била река већ мали поток широк свега четири до пет метара. Пирогу смо изнели на обалу и упутили се уским потоком. У песку су светлеле неке тачкице. Кад је Андре мало боље погледао установио је да су то обични кристали стена.

Сасвим напуштени

— Твоји дијаманти су камење без икакве вредности! — рекох Аншуу љутито.

Он ме погледа и одједном прсну у страховити дивљачки смех. Знала сам да је то код Индијанаца средство одбране: догод би се тако смејали ниште им ништа могли рећи ни нешто пребацити. А то је довољно да се и најљући човек умири...

Пет минута доцније, небо је отворило своје уста: почела је сезона киша. Сада је неуспех био потпун: нисмо нашли ниједан дијамант а морали смо да се вратимо по готово непрекидном плуску. Да би зло било још веће, Аншу изјави да је потребан свом племену и да одмах мора да оде у своје насеље а с једном групом Индијанаца на суседном пропланку се договорно да нам кроз недељу дана нађу једну пирогу и два веслача.

За тих осам дана смо претражили читаву околину али више нисмо ни имали жеље да што нађемо. Андре је прикривао бес а ја сам једва корачала јер је један крпељ, паразит који живи на кожи преживара, паса, па некад и човека и сиса му крв, изабрао баш моје стопало. Али, кад смо стигли у село, били смо изненађени кад смо видели да Индијанци усред цунгле граде, десетину колиба на свега километар од реке. Аншу нам мирно рече да

ПУНА ЧЕТИРИ МЕСЕЦА АМЕРИКАНКА ЏЕЈН ЛИДЛАФ ПРОВЕЛА ЈЕ КОД ЈЕДНОГ ИНДИЈАНСКОГ ПЛЕМЕНА У ЦУНГЛИ ВЕНЕЦУЕЛЕ.

жели да склони своје племе од бујица.

Ни после две недеље ниједна колиба још није била завршена. Очигледно, Индијанцима се није журило. Аншу ми саопшти да и за мене гради једну колибу.

— Мени није потребна, — изјавих бесно — пошто ми одлазимо. Кад ћеш да нас изведеш из шуме?

Тек после два дана изјави ми да нас никад неће пустити да одемо.

Изгубила сам више од двадесет килограма

Индијанци никад нису покушавали да против нас употребле силу. Било би зато опасно да их на то подсетимо. У ствари, остали су нам једино преговарање, убеђивање, откуп — можда би Аншу ипак на то пристао...

Читаву недељу дана враћала сам све пацијенте које су ми слали. Једно вече дође ми једна стара жена и сва узбуђена ме замоли да спасем њену кћер која се породила. Одмах се одлучих и пођох. Дадох јој ињекцију пеницилина и постарах се за бебу.

Аншу је сутрадан тражио да помогнем једном старцу који је секиром повредно ногу.

— Ако не послушаш, вкни он бесно — нећете више добити маниоке.

Били смо преперажени. Никад нисмо ни помислили да би нас уморио глабу. Једино од њега су зависиле наше снабдевање и исхрана.

Наш положај је био утолико тежи што нас је дуг боравак јако исцрпео: ја сам изгубила у тежини око 20 килограма.

Само месец дана доцније, наизрех један зрачак наде: један болесник имао је јасне знаке запаљења слепог црева. Рекла сам Аншуу да ту неће помоћи антибиотици и да ако га не одведем у болницу у Боливару, неће још дуго живети.

Чудна песма

Он климну главом али промрља његово вечито: „Ти мо-

раш остати“ — и оде. Већ неколико дана лечила сам једног човека који је имао чир на врату. Пре мене, један врач из суседног села покушао је да исцеди гној помоћу „магичног“ дрена — бодље од леђног пераја једне отровне рибе. Наравно, дрена се инфицирао. Пеницилин није помогао. Болесникова жена ме је молила да прорежем чир и на то сам пристала тек кад сам видела да ће то она сама учинити. Стање болесника се нагло погоршало. Кад је жива у топломери прешла 41 степен, потражих Аншуа.

— Ако нас не пустиш да одемо, на души ћеш имати две жртве.

Први пут се тада поколебао, али је ипак покушао да дође у времењу.

То вече, чули смо једну једноличну песму: Аншу је бескрајно певао. То је била церемонија последње наде. Аншу је ишарао лице и тело широким линијама црвеним као крв; о врату му је висила огрлица од перли разних боја. Затим је два болесника пребацио у своју колибу да би у њиховом присуству измолно духове за милост.

Песме и призивања трајали су читаву недељу дана и дан и ноћ. Кад би Аншу савладао умор други члан племена га је замењивао. Да би Аншу пристао да нас пусти требало је да за све то време стање болесника остане непромењено.

Кад је после осам дана изашао из своје колибе, стање болесника је било критично. Аншу више није оклевао. Лично је надгледао грађење велике пироге и подстицао људе на рад. Те вечери смо нашли у нашем шатору велики хлеб од маниоке завијен у зелено лишће и знали — да је то крај нашем заточеништву.

ПОДЗЕМНО КЉУЧАЛО МОРЕ

Мађарски геофизичари начинили су занимљиво откриће: њихова земља има огромне количине својврсне „руде“: вреле воде.

Испод две трећине територије Мађарске, на дубини од једног до три километра, налази се циновско море. Оно садржи око пет-квдрилиона кубних метара воде која испуњава грандиозне пећине и прожима порозне стене. Просечна температура воде износи око сто Целзијусових степени.

Топлотна енергија која се крије у тој води неколико пута је већа од свих топлотних извора Мађарске — угља, нафте, земног гаса и тресета. У околини Сигета гради се експериментална геотермичка станица чији сарадници треба да пронађу најпогодније начине за искоришћавање кључалих подземних вода.

СПОРТ

У СССР-У

Многи совјетски спортисти који су доцније постојали славно у модерном спорту, у младости су се бавили разним народним спортовима

Већина грађана СССР бави се разним спортовима; са преко педесет савремених, али се врло радо такмиче и у одмеравању снаге у више од сто својих традиционалних спортова и народних игара. Многи совјетски спортисти који су касније постали славни, у младости су се обично бавили тим разним старим националним спортовима и играма.

Два спорта која се по занимљивости могу поредити са било којом савременом спортском дисциплином су: лапта и городки. Овим спортовима се Руси баве од памтивека. Лапта је слична америчком безболу и толико распрострањена да се у СССР одржавају шампионати у овом спорту а постоји и федерација ових клубова.

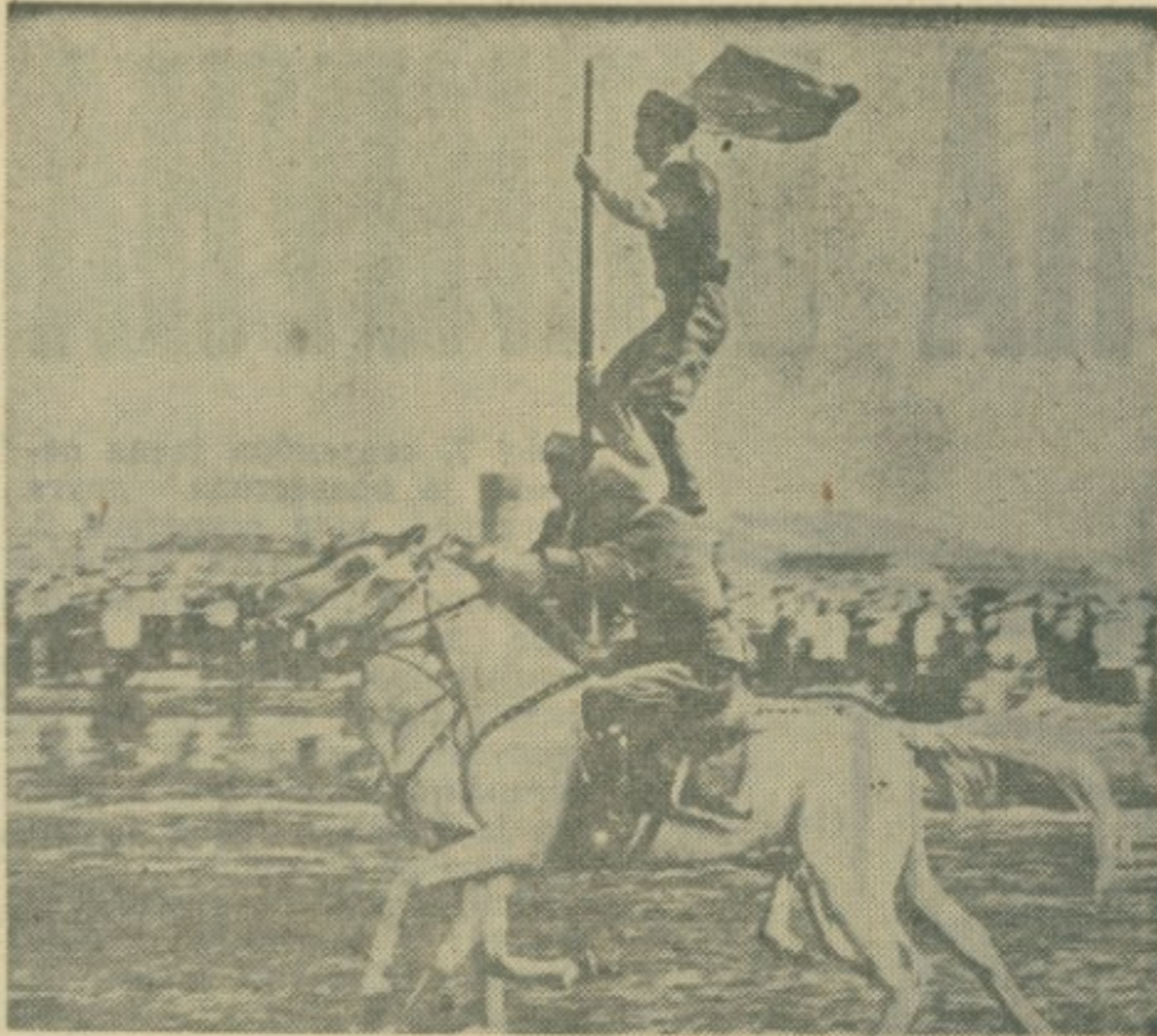
Правила за игру городки су једноставна. У једном малом квадрату удаљеном десет метара од играча образују се помоћу пет дрвених кегли разноврсне фигуре. Играч хитне ка њима нарочито дрвени штап који треба да их избаци из квадрата што већи број. Најбољи резултати се региструју као рекорди СССР.

Коњичка такмичења су у СССР врло популарна. Код народа Кавказа и Транскавказије, централне Азије и

Бурјатске Аутономне Републике трке коњима и коњичке игре одржавају се сваког празничног дана. Чувена је традиционална игра „хватања младе“; вештина у вртоглавом волтижирању и извођењу разних фигура на леђима коња. Познате су и многе дисциплине гађања луком са коња.

У Централној Азији је омиљена и игра „борбе око јарца“. Две групе коњаника боре се да ухвате јарца и одведу га у свој логор. У Грузији је врло развијена игра чкенбурти која подсећа на хокеј на трави само што су коњаници опремљени нарочитим рекетима. У Башкирији је врло распрострањено рвање у коме борци смеју да обарају једни друге само на тај начин што се подижу хватањем за појасе око јарца. У Киргизији је познато рвање под именом куреч а најчувеније експхибиције и акробације на коњима изводе на московском хиподрому цигити из Северо-Осетинске Аутономне Републике.

У Грузији и Јерменији је популарна коњичка игра великом лоптом која у пречнику има један метар. Најзад, чувене су трке Ненаца и Јамала у Сибиру са четворопрезима северних јелена и ирваса.

ПРАЗНИК ТРКА НА МОСКОВСКОМ ХИПОДРОМУ: ЕГЗИБИЦИЈЕ ИЗВОДЕ СЕВЕРООСЕТСКИ ЦИГИТИ

ТАКМИЧЕЊЕ СЕВЕРНИХ ЈЕЛЕНА ЈЕ НАЈОМИЉЕНИЈИ СПОРТ СИБИРСКИХ НЕНАЦА И ЈАМАЛА

НАЦИОНАЛНО РВАЊЕ ВАШКИРАЦА. РВАЧИ НАСТОЈЕ ДА ЈЕДАН ДРУГОГ ПОДИГНУ ХВАТАЈУЋИ СЕ ЗА ПОЈАС

ЈЕДАН УЧЕСНИК ИГРЕ „ГОРОДКИ“ БАЦА ШТАП НА ЛЕЊИ-НОВОМ СТАДИОНУ

ДРУГИ УЧЕСНИК НА УТАКМИЦИ ИГРЕ „ГОРОДКИ“. КЕГЛЕ СУ ОБОРЕНЕ ПОМОЋУ ХИТНУТОГ ШТАПА. САДА СЕ ФИГУРЕ РАСПОРЕЂУЈУ ПОД НАДЗОРОМ СУДИЈЕ

РВАЊЕ ЗВАНО „КУРЕЧ“ У КИРГИЗИЈИ (СОВЈЕТСКИ ДЕО АЗИЈЕ)

ВЕЛИКИ ПИСАЦ И МЛАДИ КОМПОЗИТОР

Једна од најпоетичнијих и неки сматрају најбоља Шекспирова комедија „Сам летње ноћи“, написана у првом периоду његовог стваралаштва, 1595, а објављена пет година доцније — носи ведрину и оптимистички став према животу. Верује се да ју је писао за неку свадбу, можда баш свог тадашњег заштитника племића. У делу су преплетене народна бајка, античке приче и стварност а све је пуно светлости, игре и фантазије. Кроз нудљиве и неозбиљне обрте Шекспир саопштава озбиљне мисли о улози љубави и нарочито маште у животу човека: сматра да њоме треба улепшати стварност која тиме није укинута јер се опет јавља — после сна настаје јавна — али обогаћенија и хуманија.

Много доцније после више од два века, тачније 1826, ово Шекспирово дело одушевило је једног дечака од седамнаест година, Феликса Менделсона-Бартолдија.

Комедија је у оно време сматрана као каприциозни шеф великог писца а дечак Менделсон је зачудо потпуно схватио све досетке Шекспи-

ра већ зрелог човека у оно време кад је комедију писао. Пуна ироније, лепршава али и дубока, Менделсонова увертира означава и нови жанр у музици — романтичну програмну концертну увертиру, музику писану на једно одређено дело. Само је уметников младалачки дух могао да осети и да баш такве тонове јер их ни од кога није могао научити.

Премијера ове комедије код нас одржана је у Загребу 9. новембра 1895, три стотине година после поставке, у преводу са немачког Стјепка Шпанића уз Менделсонову музику. У Народном позоришту у Београду дело је приказано читавих 15 година доцније: 17. марта 1910. у преводу Драгомира Брзака и такође са музиком Менделсона. Комедија је још два пута у Београду објављана а по трећи пут однедавно, да је се у Југословенском драмском позоришту у преводу Светислава Стефановића и редакцији превода Боривоја Недића, али не више уз Менделсонову музику већ једног нашег композитора — Зорана Христића.

ТРЕНУТАК ИЗ ИГРЕ ЧКЕНБУРТ (НЕКА ВРСТА ПОЛО ИГРЕ) НА ХИПОДРОМУ У ОБЛАСТИ КОВУ-ЛЕТИ (ГРУЗИЈА)

ТАКМИЧЕЊЕ ЕКИПА ИЗ ГРУЗИЈЕ И ЈЕРМЕНИЈЕ НА КОЊИМА. И ТО ЈЕ НЕКА ВРСТА ПОЛО ИГРЕ

ПЛОТУН НА ШПИЈУНА

тересовао Јер Је и он сада радио за нацистичку ратну машину.

Последња шетња

Другови су сели поред Мајерхолда. Можда су им то били најстрашнији тренуци у животу: седети до крволока, осећати његову близину, очешати се о њега и бити хладнокрван и дозволити му да живи још који тренутак. Гледали су у биоскопски екран, али нису ништа видели, мислили су само на једно: како извршити задатак и како ће се најзгоднија прилика за то указати.

Кад се филм завршио пошли су лагано за њим. Мајерхолд се сав посветио жени, која можда никад није ни чула каквим се језивим пословима њен вереник бави. Зато нису желели да и она плати животом његове злочине.

Ово је била последња његова шетња. Већ сутра неће више водити истраге над комунистима и родољубима, неће моћи да измишља методе мучења да би изнудио признања од људи који му никад нису хтели рећи ни

Плотуни су одјекнули

Пришли су му нечујно и сасвим близу. Две револверске цеви су биле уперене у његова леђа са удаљености од десетак метара. Одједном су планули плотуни. Четири метка су збрисала са земље окорелог злочинца. Имао је још снаге да се окрене и види „ко је толико смео“, али пре но што је сагледао срушио се заувек. Успео је још да извади свој „Валтер“ из цепа али је његова тежина само истегла млигаву руку.

Један од другова из ударне чете умешао се у масу да утврди да ли злочинац Мајерхолд заиста неће више моћи да чује самртничке крике својих жртава у загребачким главњачама.

У ДВА ТРИ РЕДА...

Једна „антишпијунска“ корпа за ципаре ће свакако наћи примену код дипломатског особља. Сва документа која се у њу баце аутоматски би вају тако исцекана да се уопште не могу више саставити.

Домаћице које имају у гости ма понекад више особа биће задовољне апаратом који лепим словима испишује имена

на картончићима да би се сваком госту означило место за столом.

Апарат назван „педало“ изумела је мајка једне девојчице од седам година са ногама болесним од рахитиса. Овај апарат је намењен и здравом деци да би развијала своје нојне мишиће и осећај за равнотежу.

дељу 7. септембра једна патрола је обавестила друга Месарића, тада секретара 2. рејонског комитета Загреб и једног од организатора потере за Мајерхолдом, да шпијун пије кафу у „Сплендиду“. Више га нису ни за тренутак губили из вида, пратили су га као сенке. Стигла је одмах и група за ликвидирање злочинца.

Бесконачни тренуци

Било је већ касно поподне, кад су му Перковић и Хорват пришли на неколико корака и неупадљиво га погледали да би запамтили лик овог усташког крволока, који је левом руком држао вереницу а десном оружје. Изгледало је као да се данас одмара од зверстава која чини у главњачама усташке службе безбедности. Можда је био задовољан што је „натерао комунисте у мишије рупе“, како је то често умео да каже на ислеђењу бораца Партије и међу својим истомишљеницима.

Пришао је шалтеру биоскопа „Еуропа Палас“ и узео две улазнице. Хорват је одмах такође узео две карте и то седишта до њега. Давао се нацистички филм „Тајна“ а Мајерхолда је сигурно ни-

Иван Мајерхолд је био један међу најозлоглашенијим агентима усташке тајне полиције у Хрватској. До крајњих граница био је опрезан: десну руку је увек држао у цепа, а кажипрст на обарачу свог „Валтера“. Његове оштре очи све су виделе; сваког комунисту, симпатизера кога је познавао из предратних дана. Ако би се докопао противника уморио би га за неколико часова најстрашнијим мучама. Мајерхолд је уморио народне хероје Јошу Влаковића, секретара ЦК СКОЈ-а за Хрватску и Воју Ковачевића, члана Месног комитета Загреб, као и још десетак других родољуба.

знаке кога пролазника треба ухапсити па је много људи нашло смрт на „ислеђењу“ или у логорима.

Рок извршења — три дана

На том састанку дат је и рок: ликвидирати га за три дана. Био је то тежак и опасан задатак који је изискивао и жртве. Формирана је одмах ударна чета, чије су наоружане патроле неуморно крстариле Загребом усред дана. Од раног јутра до последњих минута полицијског часа заседе су чекале скривене пред Мајерхолдовим станом и на другим местима где се претпостављало да би се могао појавити. У свакој патроли био је по један друг који је Мајерхолда познавао.

Четворка: Перковић, Хорват, Шибл и Месарић, сваког тренутка је очекивала извештај патрола и заседа да је шпијун примећен, али узалуд. Сати и дани су пролазили а Мајерхолда нигде. И трећи дан је прошао у трагању толико напетом да је доводио до узнемирености. Људи су већ били на врхунцу нестрпљивости. Пролазили су поред полицијских агената и других полицијских патрола очекујући сусрет с двадесет петогодишњим Мајерхолдом.

Шпијун је у „Сплендиду“ Ово је била прва вест о њему. У десет часова, у не-

Овог тајног усташког агента требало је што пре ликвидирати. На њега су већ омладинци испалили неколико револверских хица али се за длаку спасао.

Осуђен на смрт

Ликвидирати Мајерхолда значило је извршити партијски задатак. Али Мајерхолда није било лако не само ликвидирати већ ни пронаћи га. И раније се за њим данима трагало, последњих месец дана нарочито, али без успеха. Ако би се појавио на улици никад није био сам. За њим је ишло неколико тајних усташких агената који су будно мотрили пролазнике, држећи откочено оружје. Чували су свог шефа који је у усташкој и немачкој агентурској служби представљао „драгуљ“. Агентима је узград неприметно давао

АУТОМАТ КОЈИ «ЧУЈЕ»

У Америци је начињена нека врста апарата-трансформатора који прима наредбе изречене човечјим гласом. Укључује се на обичан утикач и довољно је да се окачи изнад контролног апарата.

Помоћу система микрофона и специјалних филтрова апарат «чује» наређења чак и ако су она дата усред највеће галаме: једно «стоп» може да заустави машину у радионици.

Творци овог апарата желе да га усаврше тако да болесник сам може да управља својом фотељом на точићима или чак да подигне узглавље или доњи део свог болесничког кревета. У трговини биће од помоћи трговцима кад кажу цену некој купљеној роби: да јашина одмах сабере износ свих изабраних ствари.

Тепих који одбацује мрље...

Најинтересантнија новина ове течности као што пловка отресе воду. Једино треба да ха, линолеума и простирача за под, отворена у Лондону 24. фебруара ове године, био је тепих који не прима мрље. Ако се проспе на њега чај, кафа, купиново сок или мастило — било шта што ће изапати јед сваке домаћице — тепих ће једноставно отрести

овакав тепих мора повремено чистити: једино топлим сапуницом. Уколико се пошаље на чишћење, он ће у специјалним машинама бити очишћен боље и трајније него што се досад постизало. По свему судећи, нагледа да је овај тепих дугог века.

НИСКА ОД ПИРАНА КОЈЕ ВИШЕ НИКОМ НЕ МОГУ ДА НАШКОДЕ

Јесће ли бек чим да...

...декан хемијског одсека универзитета у граду Колумбији, у Америци, после вишего-

дишњих опита дошао је до закључка да се сузе узбуђене особе (бол, жалост, радост, љутина) својим хемијским саставом разликују од суза изазваних црним луком.

...чак и тако познати скакачи као што су Брумел и Тер-Ованесјан могли би да позавиде зривању: висина његовог скока је десет, а дужина двадесет пута већа од његовог сопстве-

ног раста. Ако би се ти односи применили на човека, он би од шале требало да прескочи троспратну зграду и у три скока прешао би по дужини фудбалско игралиште.

... прва настава при родописа свакако је одржана када је поглавица или врач пред целим племеном у магјској ремонизи цртао неку дивљач — показивао младим ловцима звери које ће срести у лову.

...индијско говече јак има главу краве, реп коња, скелет бизо-

на, длаку козе, рокове бика и уз све то грохће као свиња.

...употреба хрстове стругоине за штавање лење кожа позната је од 1165. године.

... Хомерово „Одисеја“ први пут је објављена на српском 1881. године. У прози ју је превео Грк Панајот Панакопулос, тада професор гимназије у Београду.

...на свету расте око 30.000 разних трава. ...најдуже тоталног трачење Сунца не траје више од седам минута.

...река Таура на североисточној обали Африке истиче из залива Таура, тече према унутрашњости континента и улива се у језеро Асал.

...јапанска радиондустрија почела је да израђује мале радиопријемнике у облику пепелара. Већи део апарата представља сама

пепелара, док се радио-пријемник, заједно са батеријама, налази уграђен у дно пепеларе.

ПЛАСТИЧНА СОБА ЗА БОЛЕСНИКЕ

Леј пример

Физичар са универзитета у Станфорду др Чарлс Бид, недавно је усавршио један систем који омогућава лекарима и болничарима да негују болесника а да не дођу у директан додир с њим. Да би се избегло свако инфицирање, све, осим душека на коме лежи болесник налази се изван „пластичне собе“. Рукавице од каучука које пријављају уз пластику омогућавају болничком особљу да негују болесника а да никад не буде у непосредном додиру са њим.

Притисак ваздуха у унутрашњости ове собе је нешто виши од спољашњег тако да бактерије не могу да уђу у стерилизовани део.

Пацијент прима храну на сличан начин као подводни гњурац.

Овакав метод може да се примени на било ком месту а омогућава болеснику да чита, гледа телевизију, слуша радио, а сви ови предмети не морају бити претходно стерилизовани.

Полиција из места Ларани у држави Вајоминг је недавно увела радар да би помоћу њега хватала аутомобилисте који сувише брзо возе. Прва три преступника су била: један судија, један полицијски службеник и један агент из саобраћајне бригаде.

»КОНРАД« РАДАР

У Француској је начињен нови радар за надзирање територије, под именом „Конрад“. Тежак је више десети на тона а има антenu широку 25 метара. Његова највећа предност је у томе што може да функционише чак и ако га нешто омета.

НЕОЧЕНИВАНА СМЕТЊА

На путу за Сезену у Италији, 1. фебруара ове године један паун је изненада стао на каросерију аутомобила који се кретао и својим раширеним репом закључио шоферу видик, тако да су се кола ускоро нашла у јарку.

Од малог је велика корист

У Мелбурну је направљен специјалан радио-пријемник који може да се смести у кут њак вештачке протезе. Помоћу њега треба да се откривају обољења видичних зглобова.

Брод који не шоне

Брод за спасавање начињен од пластике, који не може да потоне, недавно је приказан на међународној научничкој изложби у Хамбургу. Да би био упадљивији и разликовао се од других бродова, обојен је наранџасто.

ПОБЕЂЕНЕ ПИРАНЕ

Путници који су боравили на обалама реке Амазона знају какву страшну опасност крије у себи вода ове реке. Довољно је за неколико тренутака замочити руку у воду па да прсти буду као оштрим бријачем одсечени зубима мале рибе пиране. Ова риба-разбојник постала је прави бич реке Амазоне у ништављујући сву осталу рибу и нападајући људе и животиње.

Биолози открили су у прали „тимбо“, који Индијанци одвајкада добијају из корена једне тропске биљке, б процената ротенона, хемијске материје смртносноне за пиране. Научници су утврдили да „тимбо“, бачен у воду, веома брзо убија и одрасле пиране и њихову икру не наносећи штету другим рибама.

Операција „уништавања пирана“ изведена је на површини од 50 хиљада квадратних километара.

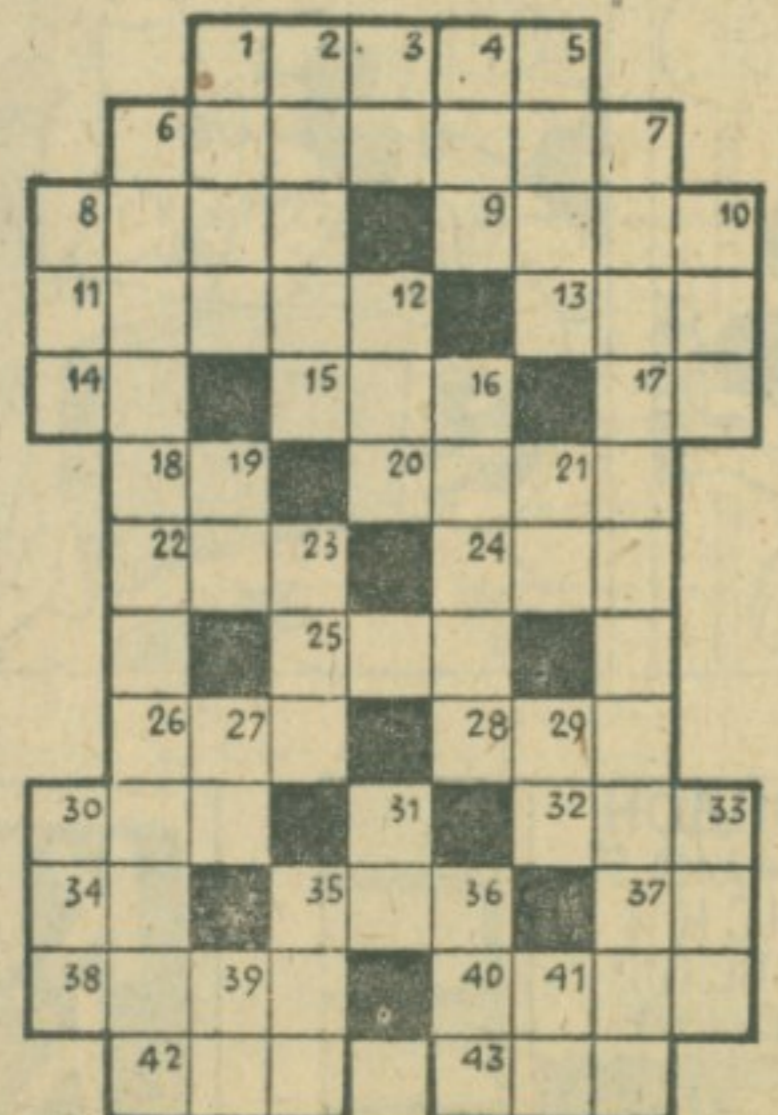
ЗА БЕЗБЕДНОСТ ПЕШАКА

Да би повећали безбедност пешака ноћу, општинари у немачком граду Каселу дошли су на идеју да осветле прелазе на улицама. Специјални рефлектори просто купају својим светлосним сно-

повима беле линије и пролазнике који иду преко њих. Први опит вршен са овим уређајем показао је да аутомобилисти могу да примете овако осветљеног пешака и са раздаљине од 100 метара.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) четинарско дрво, 6) страна женског име, 8) морски коњ, 9) дворана, 11) река у јужној Африци, 13) пас, 14) лична замишља, 15) ваздушно лечилиште у Пиринејима, 17) предлог, 18) француски ситан но вац, 20) вест, новост, 22) пристаниште, 24) позади, 25) град у Италији, 26) река у СССР, 28) падање, 30) ивица, 32) пољопривредна алатка, 34) немачки предлог (на), 35) назив, 37) хемијски знак за иридијум, 38) врста угља, 40) производ кокоши, 42) кепрена, 43) речна острво.

Усправно: 1) део чизме, 2) осећање супротно од љубави, 3) хемијски знак за рубидијум, 4) сат, 5) мера за папир, 6) опера од Мусоргског, 7) град и пристаниште у УАР, 8) енглески књижевник („Шапели воо“), 10) папагај, 12) језиница за рад у физици, 16) планина у Грчкој, 19) узвик, 21) слово старословенске азбуке, 23) бодља, 27) река у Сибиру, 29) праак, 30) водена животиња, 31) језиница електричног отпора, 33) раније, 35) име књижевника и преводиоца Великановића, 36) ноћна птица грабљивица, 39) два слова, 41) митолошки бог подземља.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) лов, 4) сад, 7) усељ, 9) стил, 10) пара, 11) Тара, 12) Србан, 14) Мајорка, 16) кајак, 17) око, 19) ак, 20) год, 22) Ин, 23) „Сам“, 25) Наста, 27) Кордова, 28) снаки, 32) пита, 34) сток, 36) агаџ, 37) „Нана“, 38) сор, 39) Цер.

Усправно: 1) лупа, 2) оса, 3) Версај, 4) Станко, 5) Аир, 6) длан, 8) Варјаг, 9) етар, 13) „Воконда“, 14) макак, 15) Акита, 16) кас, 18) она, 21) Лакон, 24) Мостар, 26) свитац, 28) рвач, 29) спас, 31) Икар, 33) Иго, 35) оне.

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

СА ДВА КАЛЕМА

Од калемова за конач можете направити више ствари. На пример: точкове за аутомобиле, постоље за маде предмете, држач за оловку и друго.

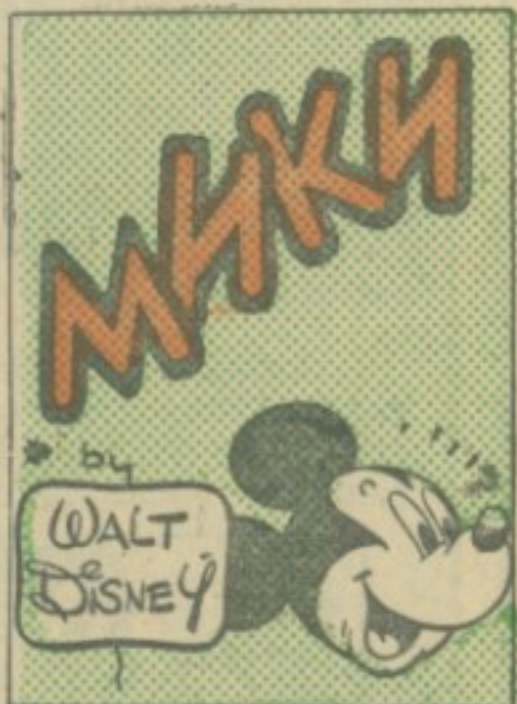
Међутим, ми вам данас предлагемо да направите три предмета: доглед, вазу за цвеће и трубу.

Доглед: Већи дрвени калем пресеците на два дела (слика 1) и на сваки део залепите по запушач од плуте кроз који сте претходно направили отвор колики је и на калему. Спојте два запушача малим комадом оловке зашиљеним са оба краја, намажите их лепком и забодите у запушаче. На крају ове обавијте хартијом у боји или декоришите бојицама, а да бисте имали утисак правог догледа, ставите ланчић, да га можете носити око врата.

Ваза за цвеће: Опет прережите калем на два дела. Око једног дела калема обавијте и залепите комад цвршћег картона у облику левка. У „вазу“ ставите неку стаклену бочицу која неће штрчати изнад обода. На спољашњем делу вазе нацртајте цвеће, а у бочицу сипајте воду и ставите струкове цвећа.

Труба: У другу половину калема забодите једну оловку. Од савијене жице направите дршку и забодите крајеве у оловку а дама кићанкама украсите вашу трубу и, обојте је жутом и црвеном бојом. Наравно на овој труби не можете свирати.

Ква-Ква!
Уређује Паја Патак

СНАШАО СЕ
Водећи брзо аутомобил Шила је доживео судар. Међутим, како су и он и други возач остали неповређени Шила оде до телефонске говорнице, позва саобраћајну милицију и врати се колима. Затим извади из џепа флашу ракије и пружи је другом возачу. Овај отпи и упиша:
— А ви?
Шила мирно врати флашу у џеп и рече:
— А, не, ја ћу после презледа крви.

ПАЈИНА ЛОГИКА
Грди Паја своје сестрића Влају:
— Како је то понашање? Ја звоним на вратима, звоним, а ти не долазиш да ми отвориш. Морао сам да спустим све оно што сам имао у рукама на земљу и да по свим џеповима тражим кључ од врата.
— Нисам те чуо, ујка Пајо! — брани се Влаја.
— Онда си бар могао да дођеш и да ми кажеш да ме не чујеш.

ЈЕДНОСТАВНО.
Стала Пата на уличну вагу да се измери.
— Шта је? — пита је Паја.
— Више од норме!
— А не! — мирно му одговори Пата. — Само, ако је веровати овој упоредној табlici ја једноставно треба растом да будем виша за петнаест сантиметара.